

ב"ה"ס לקולנוע וטלוויזיה ע"ש סטיב טיש
הפקולטה לאמנויות ע"ש יולנדה ודוד כץ
אוניברסיטת תל אביב

מדריך לכתיבת חיבור אקדמי בבית הספר לקולנוע וטלוויזיה

מהדורה חמישית

רכזו וערכו: אלון יודקובסקי ואריאל אבישר

תשפ"ז

2027-2026

תוכן העניינים

לחצו על הכותרת כדי להגיע ישירות לעמוד הנדרש

1	מבוא	2
2	הנחיות כלליות	3
	2.1 בחירת נושא	3
	2.2 התבססות על מחקרים קודמים ועל מקורות	4
	2.3 עקרונות מרכזיים בכתיבת חיבור אקדמי	5
	2.4 אתיקה בכתיבה אקדמית	7
3	פרטים טכניים	10
	3.1 מבנה הדף	10
	3.2 הדפסה והגשה	11
4	מבנה החיבור	13
	4.1 סוגי חיבורים ומבניהם	13
	4.2 עמוד שער	14
	4.3 תוכן עניינים	15
	4.4 מבוא וסיכום	15
	4.5 חומרים נוספים	16
5	גוף החיבור	18
	5.1 אופן הכתיבה	18
	5.2 ציטוטים ופרפרזות	21
	5.3 הפניות	27
	5.4 הערות שוליים	31
	5.5 שמות וכותרות	31
6	מקורות	37
	6.1 ביבליוגרפיה	37
	6.2 פילמוגרפיה	48
7	מדריך מקוצר לציטוטים, פרפרזות והפניה למקורות	50
	7.1 הפניה למקורות	50
	7.2 ביבליוגרפיה	51
	7.3 פילמוגרפיה	52
8	ביבליוגרפיה של המדריך	54
9	תודות	55

“Research is to see what everybody has seen
and think what nobody has thought” (Qtd. in Szent-Györgyi 57)¹

1 מבוא

במהלך הלימודים תדרשו להגיש חיבורים אקדמיים בכתב במסגרת הקורסים העיוניים בבית הספר לקולנוע וטלוויזיה. החיבורים עשויים להיות בהיקף קצר בקורסים בשנה הראשונה, או בהיקף רחב יותר במקרה של עבודה סמינריונית או פרו-סמינריונית. לעיתים אף תתקלו במונח הגרמני המפחיד "רֶפֶרָט" (das Referat), אך הכוונה היא בסך הכול לחיבור. מטרת מדריך זה היא לסייע בכתיבת חיבורים עיוניים בפורמט שנהוג בבית הספר.

מדריך זה הנו מהדורה חמישית ומעודכנת למדריך שיצא בשנת תשע"ו ונערך על ידי גל נדלר ואריאל אבישר, על בסיס גרסאות ומדריכים קודמים שנכתבו בידי עלינא ברנשטיין, רונית שוורץ, בני בן-דוד, בועז חגין ואיתי חרל"פ. מהדורה זו מבוססת ומותאמת במידת האפשר לדרישות המהדורה התשיעית של מדריך ה-MLA (Modern Language Association) שהם פשוטים ומתאימים לצרכי מחקר קולנוע, טלוויזיה ומדיה דיגיטלית. אפשר למצוא פרטים נוספים על הפורמט במדריך שמפרסם ה-MLA (*MLA Handbook*) ובאתרים שעוסקים בכתיבה אקדמית באינטרנט (*MLA Style Center*; *Purdue Owl*). סביר להניח שתתקלו בכתבי עת ובספרים בתחום שמותאמים לפורמטים אחרים, שאינם של ה-MLA. כמו כן, קיים סיכוי רב שמרצות ומרצים בבית הספר, שהורגלו לשיטות כתיבה והפניה אחרות, יציגו סילבוסים וביבליוגרפיות בהם נהוג הכתיבה הוא שונה, ואף ידרשו הנחיות שונות במסגרת הקורס. אנו מאמינים שהבנת עקרונות ה-MLA תסייע להתמצאות גם בפורמטים אחרים, ובכל מקרה הכללים שיפורטו כאן הם שמחייבים בהגשת חיבור עיוני במסגרת בית הספר לקולנוע וטלוויזיה – מלבד במקרים בהם ניתנה במפורש הנחיה אחרת על ידי המרצה.

המדריך מיועד לסטודנטיות וסטודנטים עם ידע וניסיון שונים. אם זו הפעם הראשונה בה תכתבו חיבור במסגרת האקדמיה, כדאי לעיין בכל המדריך. אם, לעומת זאת, זו עבודה מתקדמת יותר שתכתבו לאחר צבירת ניסיון משנים קודמות, תוכלו להיעזר במדריך המקוצר המופיע בסוף המסמך.

¹ ציטוט זה מובא על ידי הכימאי זוכה פרס נובל אלברט סנט-גייירגי בספרו *Bioenergetics*, ללא ציון המקור, למרבה הצער.

2 הנחיות כלליות

2.1	בחירת נושא	3
2.1.1	מגבלות תוכן	3
2.1.2	מגבלות טכניות	3
2.2	התבססות על מחקרים קודמים ועל מקורות	4
2.3	עקרונות מרכזיים בכתיבת חיבור אקדמי	5
2.4	אתיקה בכתיבה אקדמית	7
2.4.1	העתקה ממקורות	7
2.4.2	עבודה משותפת	7
2.4.3	שימוש בבינה מלאכותית	7

סעיף זה מתאר באופן כללי את תהליך הכתיבה של החיבור האקדמי. חוקרות וחוקרים יפעלו באופנים שונים – יש שיבנו מתווה ברור מראש וינסחו את החיבור הסופי על פיו, ויש שינסחו את מהלך הטיעון רק תוך כדי כתיבה, וישנו את מתווה החיבור על ידי שכתובים רבים וחוזרים לאחר מכן. עם הזמן תאמצו הרגלים הנוחים לכן/ם, או תלחמו לשנות הרגלים המזיקים לכן/ם. שלבי העבודה המתוארים כאן הם רק הצעה, אשר תוכל לסייע לכן/ם בכתיבה.

2.1 בחירת נושא

החיבור האקדמי מאפשר לחקור ולהביע עמדה בסוגיה תיאורטית. לשם כך יש לבחור נושא, לחקור אותו ולנסח עמדה מנומקת שנשענת על בסיס תיאורטי רלוונטי. יש לשקול את המשתנים הבאים בבחירת נושא החיבור:

2.1.1 מגבלות תוכן

בבחירת נושא החיבור האקדמי יש לקחת בחשבון מגבלות שונות. סביר להניח שהנושא, לפחות באופן כללי, מוכתב לכן/ם על ידי המרצה בקורס. בסמינר על קולנוע אנגלי עבשווי, למשל, לא סביר שתוכלו להגיש חיבור על סרט יפני אילם. עם זאת, גם כאשר הנושא נקבע מראש, עדיין תוכלו למצוא היבטים וטיעונים משלכן/ם. חשוב לבחור נושא שתמצאו בו עניין אישי, בפרט בחיבורים ארוכים אשר דורשים קריאה רבה, צפייה בסרטים ובסדרות ומלאכת כתיבה ממושכת.

2.1.2 מגבלות טכניות

מעבר לעניין האישי, יש לקחת בחשבון גם מגבלות טכניות שונות בבחירת הנושא. יש לוודא שהנושא מתאים להיקף הנדרש של החיבור ולזמן שתוכלו להקדיש עד למועד הגשתו. בחיבור בהיקף של עמוד וחצי, אותו יש להגיש תוך שבוע או שבועיים, לא תוכלו למצוא נושא כמו "דמות האישה בקולנוע", שכולל כמות אדירה של דמויות וסרטים לניתוח. יש לצמצם או להרחיב את הנושא כך שניתן יהיה

למצותו במסגרת החיבור אותו תידרשו לכתוב. לדוגמה, בחיבור קצר יש להתמקד במאפיין מסוים מתוך סרט אחד, ובעבודה סמינריונית ניתן להתמקד במאפיין ספציפי של ז'אנר, לבסס ניתוח-עומק של סדרת טלוויזיה או לעסוק במספר סרטים.

מגבלה טכנית נוספת היא נגישות. יש לוודא שתוכלו למצוא את החומר אותו תרצו לחקור, כמו סרטים או תוכניות טלוויזיה. כמו כן, תזדקקו לחומר תיאורטי שנכתב על הנושא כדי לאפשר מחקר סביר. יש לוודא שתוכלו לגשת למאמרים ולספרים רלוונטיים בשפה בה אתן/ם בקיאות/ים. מצד שני יתכן שתגלו שהנושא הנבחר כבר נחקר באופן נרחב מאוד, ושנושא אחר יאפשר לכן/ם להציע רעיונות והיבטים מקוריים בקלות רבה יותר. אל תהססו לשנות את הנושא תוך כדי המחקר הראשוני ולהתייעץ עם המרצה אם לא ברורות לכן/ם דרישות החיבור והיקף הנושא אותו תרצו לבחון.

2.2 התבססות על מחקרים קודמים ועל מקורות

כתיבת חיבור אקדמי היא תוצר של עבודת בילוש, אשר מתחקה אחרי רמזים ביצירה במטרה לחשוף, להבין ולהסביר תופעות וקישורים שלא היו ברורים מאליהם קודם לכן. כך למשל, ניתן להצביע על קווי דמיון וחזרות ביצירה וכן על חריגות ועל אנומליות. אלמנטים כאלו ואחרים עשויים לספק מפתחות לפענוח היצירה, ולסייע בגיבוש הטענה המרכזית ובביסוסה.

החיבור האקדמי שונה מכתיבה עיונית אחרת בכך שמעבר להתייחסות למקורות ראשוניים, כמו למשל הסרט בו תדונו, הוא מתייחס גם למקורות משניים אקדמיים, כמו מאמרים או ספרים שנכתבו על הנושא. כתיבת דעה אישית, מבלי להתייחס לכתיבה עיונית נוספת או למסגרת תיאורטית ברורה, זוכה לכינוי הגנאי "אימפרסיוניסטית" ואיננה מקובלת בחיבורים אקדמיים. כמו כן, ציון עובדות "ידועות" או תיאור תהליכים היסטוריים או ביוגרפיים, אפילו אם הם נכונים, ללא הפניה למקורות הידע יוצרים תחושה לא רצינית ופוגעת במהימנות החיבור. יחד עם זאת, המטרה בחיבור אקדמי איננה סיכום מחקרים קיימים.

הדרישה בחיבור האקדמי היא להציע רעיונות מקוריים, תוך היעזרות בעבודה קודמת שכבר נעשתה. תוכלו, למשל, למצוא במקורות המשניים מידע רב על הנושא בכדי לנסח עמדה מקורית משלכן/ם, תוכלו להתייחס בביקורתיות לרעיונות קודמים ולהציע אלטרנטיבה שבעיניכן/ם מתאימה יותר או לאמץ שיטות מחקר (או "מתודות") ותיאוריות וליישמן בהקשר חדש. כך, לדוגמה, ניתן להיעזר בניתוח כללי של השיח סביב הטירוף במערב כדי לנתח את הסרט *קן הקוקיה*; לאמץ את הגישה המחקרית בניתוח היחס בין החברה הגרמנית בתקופת רפובליקת ויימר לבין הסרטים שנוצרו בה, כדי להציע ניתוח דומה של היחס בין החברה הישראלית בשנות השמונים לבין הסרטים שנוצרו במסגרתה;

להסביר גישה סוציולוגית להתנהגות קבוצות ולהראות את הרלוונטיות שלה לצופות וצופי טלוויזיה; או לתאר פירושים מקובלים לסרט *המטריקס*, לפני שתציעו הסבר חדש משלכן/ם תוך הדגשת היתרונות של ניתוח חדש זה על פני מחקרים קודמים. בכל מקרה אין לגשת לכתיבת חיבור אקדמי מתוך בורות במחקרים שכבר נעשו בתחום, או מתוך תחושה שכל מה שנאמר לא רלוונטי למחקר שלכן/ם.

את המאמרים והספרים תוכלו למצוא על ידי חיפוש בספרייה ובמאגרי מידע מקוונים שונים. תוכלו גם להתבסס על הפניות ביבליוגרפיות מתוך ספרים ומאמרים שכבר מצאתן/ם בנושא ומתוך סילבוס הקורס הרלוונטי, ואפשר גם לחפש סילבוסים של קורסים במוסדות לימוד אחרים ברחבי העולם. שימו לב כי לא כל מה שמודפס בספרים ובכתבי עת או מופיע באינטרנט הוא בהכרח נכון. נסו להעריך עד כמה המקור אותו מצאתן/ם אכן מעודכן ובקיא, מפנה למאמרים ולספרים עדכניים בנושא, זוכה להתייחסות על ידי חוקרות/ים בתחום ולהערכה חיובית בביקורות ספרים בכתבי עת בתחום, מעלה טיעונים הגיוניים, ניטרלי ככל הניתן בנושא (האם אלה פרסומים שנועדו לקדם את הסרט?) או בעל גישה לחומר בו הוא עוסק (האם, למשל, התגלו או הותרו להפצה סרטים "אבודים" או מצונזרים מאז שנכתב?). באופן כללי, אפשר לסמוך יותר על ספרים שיצאו בהוצאה אקדמית מוכרת ומוערכת, ובכתבי עת שמאמריהם עברו תהליך שיפוט אקדמי ומציינים במפורש שהנם "peer reviewed" או בעלי "editorial board". אם האתר, המאמר או הספר כוללים מידע ביוגרפי על הכותב/ת, תוכלו להיעזר בו בכדי להעריך את בקיאות/ה בנושא. שימו לב שאתרי אינטרנט אוניברסיטאיים מכילים גם דפים אישיים שאינם עוברים ביקורת או פיקוח. היעזרו בהגיון הבריא, בניסיון ובידע אותם תצברו תוך כדי המחקר, ותזכרו שבכל מקרה של אי-וודאות או חוסר ביטחון אפשר ורצוי להתייעץ עם המרצה.

מידע מפורט על אופן השימוש במקורות וההפניה אליהם בחיבור האקדמי תוכלו למצוא בהמשך המדריך, בסעיפים [5.2](#) ו-[5.3](#). למידע על אופן הרישום הביבליוגרפי של מקורות אקדמיים, ראו [פרק 6](#).

2.3 עקרונות מרכזיים בכתיבת חיבור אקדמי

1. חיבור צריך לכלול טענה מרכזית אחת (תזה/תשובה לשאלה). יש לנסח את הטענה במפורש בתחילתו של החיבור ("בחיבור זה אטען כי...") ובסופו ("בחיבור זה טענתי כי..."), ולדאוג שהחיבור כולו יתייחס לטענה. שימו לב שהטענה מנוסחת כאמירה, ולא כשאלה או הצגת נושא.
2. כל טענה היא הצהרה שאינה מובנת מאליה, ואפשר לחלוק עליה ולהתווכח איתה. הטענה המרכזית אינה באה לתאר את פני השטח בלבד, לקבוע שיפוט ערכי/אמנותי אישי או לתמצת את המובן מאליו. היא מנסה, למשל: להאיר את היצירה באור חדש, להסביר ולבאר אלמנטים

משמעותיים ומרכזיים ביצירה, לחשוף ולהסביר את המשמעות החבויה שלה או לעשות בה שימוש כדי לאתגר, לעדכן או להתווכח עם המשגות תיאורטיות קיימות, או כדי לייצר המשגות חדשות.

3. לאחר ניסוח הטענה המרכזית במשפט אחד, יש לגבש ראיות התומכות בטענה וממחישות את עיקריה. טענות אלו נקראות "טענות תומכות" או "טענות משנה". טענות תומכות הן טענות (אפשר להתווכח איתן) ויכולות להתבסס על:

- דוגמאות מתוך טקסטים (סרט, סדרה, וידאו, ביקורות, ראיון, נתונים סטטיסטיים).
- הפניות (ציטוטים או פרפרזות) למחקרים אקדמיים קודמים.
- היסק לוגי מטענות תומכות אחרות.

כמעט תמיד יכלול החיבור שילוב של טיעונים תיאורטיים עם ניתוח טקסטואלי (נרטיבי ואסתטי) של היצירה. בחיבורים בהם רלוונטי לעשות כן, ניתן לשלב גם ניתוח קונטקסטואלי (ניתוח השיח – הפופולארי, הביקורתי והאקדמי – סביב היצירה, הקשרים היסטוריים וחברתיים שבהם היצירה נוצרה וכדומה).

4. אין להשתמש בציטוטים מבלי לפרשם ולהסבירם. כמו כן, יש להבהיר את ההקשר שלהם ואת הרלוונטיות שלהם לניתוח הנוכחי. אפשר לפתח את המקורות המצוטטים או להתווכח עמם, וזאת באופן ברור ומנומק. לפירוט בנושא ציטוט ראו [סעיף 5.2](#).

5. חיבור אקדמי יכלול פתיחה וסיכום: הפתיחה תציג את נושא החיבור ואת הפרספקטיבה התיאורטית דרכה ייבחן, ותנסח בבירור את הטענה המרכזית; הסיכום יחזור על הטענה המרכזית ועל עיקרי מהלך הטיעון, ויסגור את המהלך. כמו כן, ניתן לכלול בסיכום אמירה אישית יותר של כותב/ת החיבור לגבי נושא החיבור ו/או הטענה שבוססה בו.

- בחיבורים ארוכים יותר – עבודות פרו-סמינריוניות ועבודות סמינר – פסקאות הפתיחה והסיכום גם יסייעו למקם את הטענה המרכזית במסגרת הקשר תיאורטי רחב יותר; בפתיחה: מה מצב המחקר הקיים בנושא ומה מחדש החיבור? באיזה אופן ממשיך/מפתח/מאתגר הניתוח המוצג בחיבור מחקרים קיימים? ובסיום: מהן התובנות או השאלות הרחבות יותר המשתמעות ממנו? אילו כיוונים נוספים ניתן להציע להמשך מחקר בנושא? וכדומה.

6. כתיבה אקדמית מעידה על מחשבה מקורית, ועליה להיות ביקורתית (בפרט, יש להפגין ביקורת כלפי הנחות היסוד שלכן/ם), מבוססת ומנומקת היטב. תהליך המחשבה שלכן/ם צריך להיות מבוסס בחיבור באופן מלא ובהיר, שיאפשר לקורא/ת להבין את טענותיכן/ם ולרדת לסוף דעתכן/ם; קריאת חיבור אקדמי אינה אמורה להיות עבודת פענוח ופרשנות של כוונת המחבר/ת.

2.4 אתיקה בכתיבה אקדמית

2.4.1 העתקה ממקורות

החיבור המוגש חייב להיכתב באופן עצמאי על ידי המגיש/ה. מותר ואף הכרחי להיעזר בספרים, אתרי אינטרנט ומאמרים בנושא ולהשתמש בטיעונים העולים מהם, אך בכל מקרה כזה יש להפנות אליהם במפורש בגוף החיבור באמצעות ציטוטים ופרפרזות ולצייןם בביבליוגרפיה. נקודת ההנחה היא שאם מוצג בחיבור מידע כלשהו, אחריות המגיש/ה להציג מהיכן נלקח. העתקה של רעיונות או ניסוחים מבלי לציין זאת באופן תקני אסורה.

חשוב: בין אם מדובר בהעתקת טקסט של סטודנט/ית או כל גורם אחר, או בציטוט או פרפרזה למקור כלשהו (אקדמי או לא אקדמי) ללא הפניה מפורשת, נתפס הדבר כהעתקה, או "פליגיאט" (גניבה ספרותית). ההשלכות של פליגיאט והעתקה עבור סטודנט/ית באוניברסיטה הן חמורות, ועשויות להיות, למשל, פסילת כל הציונים והקורסים שנלמדו בסמסטר שבו התבצעה ההעתקה, והשעיה זמנית או קבועה מהלימודים. הברור והענישה נערכים על ידי יחידה נפרדת של האוניברסיטה, למעתיק/ה ולמועתק/ת (בהנחה שגם אלו סטודנטיות/ים). אל תעתיקו חיבורים, לא במלואם ולא בחלקם, ואל תאפשרו לאחרות/ים להעתיק מכן/ם. שיתוף רעיונות הוא פעולה שלפעמים מומלצת במסגרת קורסים מסוימים, אך הכתיבה צריכה להתבצע עצמאית.

2.4.2 עבודה משותפת

כתיבה והגשה של חיבורים אקדמיים היא יחידנית, אלא אם נאמר במפורש שמותר להגיש חיבורים זוגיים או קבוצתיים. במקרה זה על העבודה להתחלק באופן שוויוני בין כל המשתתפות/ים בה.

2.4.3 שימוש בינה מלאכותית

בשנים האחרונות הופיעו כלים מבוססי בינה מלאכותית (AI) שיכולים לסייע בשלבים שונים של הכתיבה האקדמית, החל באיתור מקורות וקריאת מאמרים ועד לכתיבה עצמה. אחת ההתפתחויות המרכזיות היא הופעתם של מודלים לשוניים גדולים (LLM), כמו *ChatGPT*, המסוגלים להפיק טקסטים שלמים מתוך הנחיות כתובות (פרומפטים). כלים אלו יכולים להקל על חיינו מאוד, אבל הם גם מציבים אתגרים אתיים ופדגוגיים חדשים.

השימוש בכלים מבוססי בינה מלאכותית בכתיבה אקדמית עשוי להיות מותר, אך הוא כפוף בראש ובראשונה להנחיות המרצה, החוג, הפקולטה או המוסד האקדמי. מאחר שהנחיות אלו עשויות להשתנות בין מסגרות לימוד ואף להתעדכן מעת לעת, חשוב לברר אותן לפני תחילת הכתיבה ולוודא כי העבודה נעשית בהתאם להן. שימוש בכלים אלו בניגוד להנחיות עלול להיחשב להפרה של כללי היושרה האקדמית ולהוביל להפחתת ציון, לפסילת העבודה ואף להליך משמעתי.

כאשר אין מניעה לשימוש בכלים מבוססי בינה מלאכותית, ניתן להיעזר בהם בתהליך הכתיבה כחלק מכלי העזר הלגיטימיים העומדים לרשותך. השימוש בהם צריך להיעשות באופן מושכל ומתוך מטרה לחזק את החשיבה והכתיבה העצמאית ולא להחליף אותן. להלן כמה שימושים ראויים ומועילים:

1. סיוע בניסוח: אם חשבת על רעיון עצמאי אך אינך בטוח/ה כיצד לנסח אותו באופן ברור, אפשר להיעזר בכלי בינה מלאכותית כדי להציע ניסוחים חלופיים, מילות קישור או דרכים לחדד את הקשר הלוגי בין פסקאות. לדוגמה: איך לנסח את המשפט הראשון בפסקה כך שיהיה ברור הקשר בינו לבין הפסקה שקדמה לו.

2. תכנון ראשוני של מהלך הטיעון: לאחר שגיבשת את הטענה המרכזית של החיבור, בחרת את המקורות שעליהם החיבור יתבסס וכתבת את הרעיונות המרכזיים שברצונך להציג, ניתן לבקש מהבינה המלאכותית הצעות למבנה החיבור או לראשי פרקים. עם זאת, כל פרק ופסקה חייבים להיות תוצר של עבודה עצמאית והבנה שלך.

3. עריכה לשונית והגהה: לאחר השלמת טיוטה של החיבור אפשר להיעזר בכלי בינה מלאכותית כדי לבדוק שגיאות כתיב, תחביר, ניסוח או חזרתיות של מילים. חשוב לציין שהמלצות העריכה הן בגדר הצעה בלבד, ועליך לבדוק בעצמך אם הן הולמות את סגנון החיבור ותוכנו, ושאינן משנות את הכוונה המקורית של המשפטים שניסחת בעצמך.

חשוב: מדיניות הקורס או המרצה קובעת. כל מרצה או מנחה יוכלו לקבוע את מדיניות השימוש בבינה מלאכותית בכתיבת החיבורים בקורס. במידה שקיימת אי־בהירות בנושא – חובה לברר מבעוד מועד מול המרצה או המנחה.

שים/י לב שבכל אחת מההצעות הנ"ל, הטענה המרכזית ומהלך הטיעון נשארים פרי מחשבה עצמאית שלך. אין להשתמש בבינה מלאכותית כדי להכתיב את תוכן החיבור או לנסח בשמך טענות שלא גיבשת בעצמך. הכלי משמש לסיוע, לא להחלפה. בכל מקרה, חשוב להקפיד על הדגשים הבאים:

1. סיוע מותר, כתיבה בשמך אסורה: אלא אם נקבע אחרת על ידי המרצה, מותר להיעזר בכלי בינה מלאכותית כפי שמותר להיעזר באדם אחר לצורך סיעור מוחין, ייעוץ או משוב. אבל בדיוק כפי שאסור שאדם אחר יכתוב את החיבור במקומך, כך גם אסור לתת לבינה מלאכותית לכתוב את החיבור עבורך.

2. אחריות אינטלקטואלית מלאה: גם אם נעזרת בכלי בינה מלאכותית, האחריות על תוכן החיבור היא שלך בלבד. מהלך הטיעון, הבחירות התיאורטיות, סדר ההצגה והקשר בין החלקים צריכים כולם להיות תוצאה של מחשבה עצמאית.

3. אחריות לאמיתות התוכן ולמקורות: שימוש בבינה מלאכותית אינו פוטר אותך מאחריות לבדוק שכל טענה המובאת בשם מקור אכן מופיעה בו, שכל מקור שמצוין אכן קיים ושכל עובדה היא אכן מבוססת. כלי בינה מלאכותית עשויים להפיק משפטים מנוסחים היטב שמציגים טענות שגויות וציטוטים או מקורות מומצאים, ועל כן חובה לבצע בדיקה מקיפה. חריגה מכלל זה אינה רק שגיאה אקדמית ועילה לפסילת החיבור, אלא עלולה להיחשב לעבירת משמעת ולהוביל להליך משמעתי אל מול ועדת המשמעת של הפקולטה.

לסיכום, שימוש בכלי בינה מלאכותית מסוג LLM בכתיבה אקדמית יכול לסייע בניסוח, בארגון רעיוני ובהגהה, אך יש לעשות בו שימוש מושכל ובהתאם להנחיות המרצה. הטענה המרכזית ומהלך הטיעון חייבים להיות תוצאה של מחשבה עצמאית, והאחריות המלאה על תוכן החיבור, אמיתות הציטוטים ודיוק המקורות היא תמיד על הכותב/ת. בינה מלאכותית היא כלי עזר, ולא תחליף לעבודה אקדמית מקורית ועצמאית.

3 פרטים טכניים

10	מבנה הדף	3.1
10	גופן	3.1.1
10	שוליים	3.1.2
10	ריווח	3.1.3
10	יישור	3.1.4
11	מספור עמודים	3.1.5
11	הדפסה והגשה	3.2
11	הדפסת עותק	3.2.1
12	הגהה	3.2.2
12	גיבוי	3.2.3
12	כריכה	3.2.4

חשוב: כל ההגדרות הטכניות במדריך זה הינן ברירת המחדל של הכתיבה האקדמית בבית הספר. יתכן כי בקורסים שונים ולמרצות/ים, מתרגלות/ים או מנחות/ים מסוימות/ים יהיו סייגים או הגדרות טכניות ספציפיות שונות לחיבורים במסגרת קורס מסוים. ההגדרות הספציפיות של המסגרת בה מוגש החיבור קודמות להגדרות ברירת המחדל המפורטות במדריך זה.

3.1 מבנה הדף

3.1.1 גופן

יש לכתוב בגודל גופן 12, בפונטים סבירים כמו David, Calibri או Arial, אלא אם יצוין אחרת על ידי המרצה.

3.1.2 שוליים

יש להשאיר שוליים של 2.5 סנטימטרים לפחות בחלק העליון של הדף, בחלקו התחתון ומשני צדדיו.

3.1.3 ריווח

חיבור אקדמי יודפס בריווח כפול בין השורות לכל אורכו. אלא אם כן הוגדר אחרת, החיבור לא יודפס בריווח של 1.5.

3.1.4 יישור

יש לדאוג שכיוון הכתיבה יתאים לשפה (מימין לשמאל [Align Right] בעברית או בערבית; משמאל לימין [Align Left] בשפות לטיניות וקיריליות), ושהיישור (alignment/justification) יהיה אחיד לכל אורך החיבור. הנחיות ה-MLA הן להימנע מיישור דו-צדדי (Justify Text), מצב בו הטקסט מוצמד לשוליים הימניים והשמאליים גם יחד, תוך הגדלת רווחים אוטומטית בין המילים לאורך השורות.

3.1.5 מספור עמודים

יש למספר את כל עמודי החיבור, למעט עמוד השער. העמוד מיד אחרי עמוד השער ייחשב לעמוד מספר 1. המספור יעשה בפינה השמאלית העליונה של כל עמוד. בדומה להפניות למקור בסוגריים, אין לכתוב את המילה "עמוד" או כל סימן אחר ליד המספר אשר מצייין כי זהו מספר העמוד. לפני מספר העמוד יש לכתוב את שם המשפחה של מגיש/ת החיבור. יש להיעזר במעבדי תמלילים על-מנת להוסיף מספור אוטומטי או כותרת עליונה אוטומטית.

טיפ: חפשו באינטרנט הדרכה על מספור עמודים ב-Word החל מהעמוד השני, [כמו לדוגמה באתר הזה](#).

טיפ: ההתעסקות בנושא זה ידועה כלא נעימה. על מנת להימנע מאי-נעימות זו, מומלץ ליצור קובץ Word המכיל עמוד שער תקני (הסבר בהמשך המדריך, [סעיף 4.2](#)) ולא ממוספר, עמוד ראשון ממוספר המכיל את הפתיחה "בחיבור זה...", עמוד שני הכולל את הכותרת "ביבליוגרפיה" ועמוד שלישי הכולל את הכותרת "פילמוגרפיה", ושמו אותו בשם "קובץ בסיסי לכתיבת חיבור אקדמי". לכל מטלה חדשה, העתיקו (באמצעות הפונקציה Copy ולא Cut) את הקובץ לתיקיה הרלוונטית, שנו את שמו לכותרת המטלה והתחילו לכתוב. חשוב שבכל פעם תדאגו שהפרטים בעמוד השער יהיו מעודכנים לקורס שבו מוגש החיבור. אם תעשו זאת פעם אחת בתחילת התואר, הדבר יקל על כתיבת חיבורים בהמשך התואר.

3.2 הדפסה והגשה

חיבורים יש להגיש על פי הנחיות המרצה והפקולטה. דרכי הגשה אפשריות הן הגשה באתר ה-Moodle, הגשה בדואר האלקטרוני, הגשה במערכת הפניות המקוונת, ואף יתכן שתדרשו "להגיש בתא"; פירוש הביטוי "להגיש בתא" הוא שיש להכניס את החיבור המודפס אל תוך התא של המרצה, הנמצא בתוך מערך של תאים הסמוך לקיר מחוץ למזכירות בית הספר.

טיפ: אמנם ישנם מעבדי תמלילים מקוונים כמו Word Online או Google Docs, אבל יש בהם מגבלות פיצ'רים והם עלולים להיראות לא טוב אחרי הגשת הקבצים, משום אי-אחידות בין הגרסה המקוונת לגרסה המותקנת במחשב. כסטודנטיות/ים יתכן ויש לכן/ם אפשרות להתקין את תוכנת Word לשימוש חופשי במהלך לימודיכן/ם, כתלות בפרטי החוזה בין המוסד לבין חברת מיקרוסופט, באתר הבא: [/https://portal.office.com](https://portal.office.com)

3.2.1 הדפסת עותק

אם תתבקשו להגיש חיבור מודפס, יש לוודא כי הוא זהה לעותק הדיגיטלי של החיבור. יש לוודא שההדפסה תקינה וברורה. חיבור שיוגש עם שגיאות הדפסה שלא יאפשרו קריאה נוחה עלול להיפסל. יש להגיש חיבורים מודפסים על דפי A4 חלקים ולבנים. יש להדפיס רק על צד אחד של הדף, או בהתאם להנחיות המרצה.

3.2.2 הגהה

יש לקרוא את החיבור היטב לפני הגשתו, ולוודא שלא נפלו בו טעויות. מומלץ לתת לעין נוספת לבחון אותו. כמו כן, מומלץ מאוד להיעזר בבודקי איות ממוחשבים, בין אם זה המובנה בתוכנה כמו Word ובין אם בעזרת כלי בינה מלאכותית (AI), אך שימו לב שלא תמיד התיקונים המוצעים יתאימו לחיבור, ואין לקבל את כל התיקונים באופן אוטומטי. כדאי לבדוק לאילו מילונים מקוונים האוניברסיטה מנויה (כגון רב-מילים), ולהתחבר אליהם מתוך הקמפוס או על פי [ההנחיות לחיבור מרחוק באתר הספרייה](#).

3.2.3 גיבוי

באחריות הסטודנטיות/ים לשמור עותק של כל חיבור המוגש בבית הספר. יש לשמור צילום ו/או גיבוי או מספר גיבויים של הקובץ הסופי. חשוב לזכור תמיד שמחשבים וכוננים לפעמים מתקלקלים. מומלץ מאוד לגבות את הקובץ גם במהלך העבודה ולא רק את העותק הסופי, ולהיעזר בשירותי אחסון בענן לצורך גיבוי.

טיפ: בכל פעם שתיגשו להמשיך, לעדכן, לבצע הגהה נוספת או כל שינוי אחר בחיבור, מומלץ לשמור אותו תחילה בקובץ בעל שם דומה אך עם מספר סידורי גדול יותר או תאריך עדכני, וכך תהיה לכן/ם גרסה שמורה של החיבור לפני כל שינוי משמעותי שביצעתן/ם בו.

3.2.4 כריכה

בהגשת חיבור מודפס יש לוודא שדפי החיבור מהודקים יחדיו. אין צורך לעטוף את החיבור המהודק בשקית פלסטיק נוספת או להגישו בקלסרים עבים אשר מקשים על פתיחתו, קריאתו וסימון הערות בו. חיבורים ארוכים, שקשה להדק את דפיהם, רצוי להגיש בתיקיה הנפתחת בקלות. לפני שתיגשו לחנות כמו "[קופי סנטר](#)", שכורכת חיבורים בכל גודל בספירלה נוחה לדפדוף, בדקו היטב אם אכן יש דרישה כזו בהגשת הסמינר, כדי שלא תוציאו כסף ללא צורך.

4 מבנה החיבור

13	סוגי חיבורים ומבניהם	4.1
13	חיבור קצר	4.1.1
14	עבודה פרו-סמינריונית או סמינריונית	4.1.2
14	עמוד שער	4.2
15	תוכן עניינים	4.3
15	מבוא וסיכום	4.4
16	חומרים נוספים	4.5
16	נספחים	4.5.1
16	שילוב דימויים בגוף החיבור	4.5.2

סעיף זה מציג את המבנה המקובל של חיבורים אקדמיים ואת החלקים המרכזיים שעליהם לכלול.

4.1 סוגי חיבורים ומבניהם

במהלך הלימודים תִּדְרְשׁוּ להגיש שלושה סוגי חיבורים אקדמיים:

1. חיבור קצר (או "פרט בכתב") בתרגילים, בקורסים או במהלך סמינרים ופרו-סמינרים.
2. עבודה פרו-סמינריונית בסיום השתתפות בפרו-סמינר (בדרך כלל בשנה ב' של התואר הראשון).
3. עבודה סמינריונית בסיום השתתפות בסמינר (בשלב מתקדמים של התואר הראשון ובתארים מתקדמים).

החיבורים שונים במבנה ובהיקף שלהם.

4.1.1 חיבור קצר

מבנה:

1. עמוד שער (לא ימוספר, ולא יילקח בחשבון במספור העמודים)
2. גוף החיבור, הכולל פסקת מבוא, פסקאות טיעון, ופסקת סיום
3. רשימת מקורות הכוללת ביבליוגרפיה ופילמוגרפיה
4. נספחים (אופציונאלי)

היקף:

יש לברר עם המרצה בכל קורס וקורס מהן הדרישות המדויקות בחיבור.

פרט בסיום סמינר יהיה בהיקף של כ-2,000-3,000 מילים (ללא עמוד שער, תוכן עניינים, רשימת מקורות ונספחים) ויכלול התייחסות ל-10 פריטים ביבליוגרפיים אקדמיים לפחות בתואר הראשון ול-15 פריטים לפחות בתואר השני, אלא אם הוגדר אחרת על ידי המרצה.

4.1.2 עבודה פרו-סמינריונית או סמינריוניתמבנה:

1. עמוד שער (לא ימוספר, ולא יילקח בחשבון במספור העמודים או בתוכן העניינים)
2. תוכן עניינים
3. מבוא
4. פרקי החיבור
5. סיכום
6. רשימת מקורות הכוללת ביבליוגרפיה ופילמוגרפיה
7. נספחים (אופציונאלי)

היקף:

עבודה פרו-סמינריונית – יפורסמו הנחיות מדויקות במהלך הקורס.

עבודה סמינריונית

בתואר הראשון: ההיקף המומלץ על פי הנחיות הפקולטה הוא כ-5,000-7,000 מילים (לא כולל עמוד שער, תוכן עניינים, רשימת מקורות ונספחים). יש להפנות ל-18 מקורות אקדמיים לפחות, אלא אם הוגדר אחרת על ידי המרצה.

בתואר השני: ההיקף המומלץ על פי הנחיות הפקולטה הוא כ-5,000-9,000 מילים (לא כולל עמוד שער, תוכן עניינים, רשימת מקורות ונספחים). יש להפנות ל-25 מקורות אקדמיים לפחות, אלא אם הוגדר אחרת על ידי המרצה.

שימו לב: מאמר ביקורת בעיתונות אינו נחשב מקור אקדמי. הביבליוגרפיה הסופית והיקפה ייקבעו בהתייעצות עם המרצה.

4.2 עמוד שער

כל חיבור עיוני יכלול בתחילתו עמוד שער. עמוד זה לא ימוספר ולא ייחשב במספור (העמוד שאחריו ייחשב לעמוד 1). עמוד השער יכלול את המידע הבא: שם המוסד, הפקולטה ובית הספר; כותרת החיבור; מסגרת כתיבת החיבור; תואר אקדמי של המרצה/מתרגל/ת (גב'/מר/ד"ר/פרופ') ושם מרצה/מתרגל/ת; שם המגיש/ה, מספר תעודת זהות; תאריך הגשה בפועל. אמנם אין בזה הכרח, אבל נהוג לכתוב את שם המוסד והפקולטה באמצעות הסמל הרשמי שלהם.

דוגמה לעמוד שער:

4.3 תוכן עניינים

במידת הצורך, הדף השני בחיבור פרו-סמינריני או סמינריני יוקצה לתוכן עניינים, וימוספר בתור העמוד הראשון. יש להקפיד על התאמה מוחלטת בין כותרות הפרקים בתוכן העניינים לכותרות הפרקים ו/או הסעיפים בגוף החיבור, הן מבחינת הניסוח והן מבחינת הסדר. מומלץ להיעזר באפשרות יצירת תוכן עניינים אוטומטי על ידי מעבד התמלילים. בחיבורים קצרים יותר מעבודה סמינרינית או פרו-סמינרינית אין לכלול תוכן עניינים אלא אם התקבלה הנחיה מפורשת מהמרצה לעשות כך.

4.4 מבוא וסיכום

במסגרת המבוא, בין אם פרק מבוא בעבודה סמינרינית או פסקת פתיחה בחיבור קצר, יוצגו ברמת הכללה גבוהה נושא החיבור הכללי והטענה המרכזית הספציפית שתוצג בו (אשר מהווה חלק מתוך הנושא הכללי הרחב יותר). כמו כן, יש להציג במבוא בקצרה את הבסיס התיאורטי המרכזי עליו נשען

הניתוח המוצג בחיבור. במבוא אין צורך לכתוב במפורש את הכותרת של כל מאמר ומאמר שיוזכרו בעבודה – אלו כתובים בביבליוגרפיה.

בסיכום יש לחזור בקצרה ובבהירות על החוטים המרכזיים של הדיון בדגש על המסקנות המסכמות, ומקובל להרחיב את הדיון לשאלות נוספות למחקר עתידי. בפסקת הסיכום אין להוסיף טענות חדשות.

4.5 חומרים נוספים

לעתים תרצו לשלב בגוף החיבור חומרים נוספים שאינם טקסט כתוב. לדוגמה, תרצו להוסיף פריימים מהסרט שאותו תנתחו כדי להדגיש מאפיינים צורניים שקשה להבהיר או לתאר בכתב, טבלאות שיגרמו למגמה להיראות ברורה במקום להציג אוסף נתונים יבשים וכן הלאה. ישנן שתי דרכים עיקריות לשלב חומרים כאלו בחיבור: כנספחים או כדימויים שמשולבים בגוף החיבור.

בניגוד לטקסט כתוב, שבו ההפניה למקור בסוגריים וכתיבת המקור הביבליוגרפי מספיקות כדי להימנע מפליגיאט (ראו [סעיף 2.4.1](#)), ייתכן וחלק מהחומרים שתמצאו לשלב בחיבור מוגנים על ידי חוקי זכויות יוצרים לאומיים ובינלאומיים כאחד. כאשר מדובר בחיבור שמוגש במסגרת המוסד בסיום קורס ושאינו מיועד לפרסום בשום צורה, לא צריכה להיות בעיה מבחינה זו. עם זאת, כמובן שחוקי זכויות היוצרים גוברים על הכתוב במדריך זה ויש להפעיל שיקול דעת. במידה ותבחרו לפרסם את החיבור שתכתבו ברבים, בין אם בכתב עת אקדמי או לא אקדמי, כפרק מתוך ספר או באתר אינטרנט מכל סוג שהוא, הכרחי לחלוטין לקבל אישור בכתב מכל בעלות/י זכויות היוצרים, עם כל הכרוך בכך.

4.5.1 נספחים

בסוף החיבור ניתן להוסיף נספחים שיכילו טקסטים – תעודה, סקירה, שרטוט, טבלה, קטע עיתונות, תמונה, פריים וכדומה – שלא השתלבו ברצף הדיון, אך עדיין נוגעים לחיבור. יש לתת לכל נספח כותרת הכוללת מספר סידורי ותיאור (לדוגמה, "נספח 3: גרף הכנסות") ולהפנות אליו על פי כותרת זו בגוף החיבור בצורה ברורה – לדוגמה, " (ראו נספח 3: גרף הכנסות)". בדומה לרשימת המקורות, אין לצרף לחיבור נספחים שאין הפניה מפורשת אליהם בגוף החיבור.

4.5.2 שילוב דימויים בגוף החיבור

ניתן לשלב בגוף החיבור פריימים, צילומים, תרשימים ודימויים אחרים הרלוונטיים לדיון. במידה ותעשו זאת, יש להתייחס אליהם במפורש בטקסט ולא לשבץ אותם סתם כך ללא הסבר, ולמקם אותם באופן הגיוני שאינו קוטע את שטף הקריאה. מתחת לדימוי יש לצרף כותרת הכוללת מספר סידורי ותיאור (לדוגמה, "דימוי 2: הפריים הפותח של האודיסיאה"), ויש להפנות אל הדימוי על פי כותרת זו בגוף

החיבור בצורה ברורה – לדוגמה, "(ראו דימוי 2)". גם במקרה זה, אין לצרף לחיבור דימויים שאין הפניה מפורשת אליהם בגוף החיבור.

מבחינת עיצוב הפסקה, לאחר הדימוי יש להמשיך את הכתיבה בדומה לציטוט ארוך (ראו סעיף [5.2.3](#)): אם מתחילה פסקה חדשה יש לפתוח אותה בהזחה, ואם זהו המשך הפסקה הקודמת יש להמשיך ללא הזחה.

5 גוף החיבור

18	אופן הכתיבה	5.1	
18	שפה	5.1.1	
19	מילים	5.1.2	
19	משפט	5.1.3	
19	סימני פיסוק	5.1.4	
20	הריווח בין סימני הפיסוק	5.1.5	
21	פסקה	5.1.6	
21	ציטוטים ופרפרזות	5.2	
22	פרפרזה	5.2.1	
22	ציטוט קצר	5.2.2	
23	ציטוט ארוך	5.2.3	
25	הדגשות בתוך ציטוט	5.2.4	
25	תוספות לציטוט	5.2.5	
25	השמטות	5.2.6	
27	הפניות	5.3	
27	הפניה בסוגריים	5.3.1	
28	הפניות בהן לא ניתן או לא מספיק לציין את שם המשפחה של הכותב/ת	5.3.2	
30	הפניות בהן לא ניתן או לא מספיק לציין טווח עמודים	5.3.3	
30	הפניות להפניות	5.3.4	
31	הערות שוליים	5.4	
31	שמות ובותרות	5.5	
31	שמות אנשים	5.5.1	
32	אופן הכתיבה של כותרות יצירות	5.5.2	
33	אותיות רישיות בכותרות באנגלית	5.5.3	
35	כותרות יצירות עצמאיות	5.5.4	
36	כותרות יצירות שהן חלק מיצירה עצמאית	5.5.5	
36	כותרות זיכיונות מדיה (Media Franchises)	5.5.6	

סעיף זה מפרט את כללי הכתיבה המרכזיים בגוף החיבור, ובהם ניסוח, ציטוטים, הפניות ואופן רישום וסימון שמות ובותרות. מטרתו לסייע בכתיבה שתהיה ברורה ונהירה לכל קורא/ת, אחידה כך שיהיה קל ונוח לקרוא אותה, ומבוססת כך שאופן הכתיבה יבהיר את המקור שעליו המידע מבוסס.

5.1 אופן הכתיבה**5.1.1 שפה**

באוניברסיטת תל אביב יש להגיש חיבורים בעברית. תוכלו לפנות למרצה ולבחון אפשרות להגיש חיבור כתוב בשפה אחרת. בנוגע לשימוש בציטוטים בשפה שאינה השפה העיקרית של החיבור, ראו תיבת "חשוב" בסעיף [5.2.3](#).

5.1.2 מילים

היחידה המשמעותית הבסיסית ביותר בחיבור האקדמי היא המילה. יש להקפיד על איות אחיד ותקני של המילים לכל אורך החיבור, למעט בתוך ציטוטים, בהם יש להעתיק במדויק את האיות המקורי. אם, למשל, החלטתן/ם לכתוב "תל-אביב" עם מקף, יש להקפיד לעשות זאת לכל אורך החיבור, ולא לשנות ל"תל אביב" בחלק מהמקרים. אם תצטטו שפות זרות, או כאשר תצינו שמות בשפת המקור, יש להקפיד לכתוב את כל הסימנים הדיאקריטיים הרלוונטיים (סימנים המופיעים מעל או מתחת לאותיות מסוימות).

דוגמאות:

le cinématographe des frères Lumière, Pedro Almodóvar, François Truffaut, *Mama cumple cien años*, der Kinogänger.

5.1.3 משפט

את המילים יש להרכיב לכדי משפטים. חיבור המורכב כולו ממשפטים קצרים או בני שתי מילים נוסח "דנה נמה" ו"דנה קמה" עשוי ליצור רושם ילדותי. מצד שני, אין כל צורך להרכיב משפטי ענק. משפט העולה על שלוש שורות עשוי להיות, ויהיה ככל הנראה, מסורבל מדי, ויש לשקול לפצל אותו לשני משפטים או יותר. פסקאות המורכבות ממשפט אחד ארוך קשות מאוד לקריאה, ומצביעות לעיתים קרובות על טיעון מסורבל או אוסף רעיונות לא מגובש. חלקו פסקאות כאלו למשפטים ברורים שיתחברו לכדי טענה קוהרנטית. סיום משפט יצוין באמצעות סימן פיסוק מתאים, לרוב נקודה.

5.1.4 סימני פיסוק

רוב המשפטים בחיבור יסתיימו בנקודה (אם כי לעיתים ניתן להשתמש במפסיק אחר, כמו נקודה-פסיק), ומשפטי שאלה יסתיימו בסימן שאלה. לא נהוג להשתמש בסימני קריאה או בשלוש נקודות בחיבור עיוני אקדמי, מלבד במסגרת ציטוט. הפניה (מראה מקום) או מאמר מוסגר בעל קשר רופף למשפט העיקרי יובאו בסוגריים עגולים. אם נדרשים סוגריים פנימיים בתוך סוגריים יהיו אלה סוגריים מרובעים.

דוגמה:

בתקופה זו ביימה גרוויג מספר סרטים, מבלי להופיע בהם כשחקנית (לדוגמה נשים קטנות [2019], ברבי [2023]).

5.1.5 הריווח בין סימני הפיסוק

על מנת שהחיבור יהיה נוח לקריאה, ולא ייווצרו מצבים של נקודות ופסיקים ללא קישור, סוגריים נפתחים בסוף שורה, או פתיחת ציטוט ללא הציטוט עצמו, יש להקפיד על שימוש נכון בריווח. השימוש הנכון נעשה באופנים הבאים:

1. אחרי רוב סימני הפיסוק (ביניהם נקודה, פסיק, נקודה-פסיק) יבוא תו רווח. אין להוסיף תו רווח לפני סימני פיסוק אלה.
 2. לפני פתיחת סוגריים ופתיחת מירכאות יבוא תו רווח, אך לא אחריהן. אחרי סגירת סוגריים וסגירת מירכאות יבוא רווח, אך לא לפניהן.
 3. כאשר יש לפחות שני סימני פיסוק רצופים שאחריהם אמור לבוא רווח (כמו נקודה אחרי סגור סוגריים), יש לכתוב רק רווח אחד אחרי סימן הפיסוק האחרון.
 4. בדומה, כאשר יש לפחות שני סימני פיסוק רצופים שלפניהם אמור לבוא רווח (כמו פתיחת מירכאות מיד אחרי פתיחת סוגריים), יש לכתוב רק רווח אחד לפני סימן הפיסוק הראשון.
 5. בכל מקרה, אין להשאיר בחיבור אקדמי רווח כפול בין מילים או סימנים, תופעה הנפוצה לאחר שימוש בהעתק/גזור והדבק (Copy/Cut and Paste).
- גם בנושא זה ניתן להיעזר בבודק האיות של מעבדי תמלילים או בכלי בינה מלאכותית כדי לבדוק את נכונות אופן כתיבת סימני הפיסוק.

דוגמה לכתיבה לא טובה:

בחלקו הראשון של חיבור זה, אשר יתמקד בקריאה סמיוטית של הטקסט הפרסומי ("תעמולה קפיטליסטית " בניסוחו של קאופמן), אציג בקצרה את תורות הבלשנות של פרדינן דה סוסיר (Saussure) וצ'ארלס סנדרס פרס (Peirce).

תיקון הדוגמה:

בחלקו הראשון של חיבור זה, אשר יתמקד בקריאה סמיוטית של הטקסט הפרסומי ("תעמולה קפיטליסטית" בניסוחו של קאופמן), אציג בקצרה את תורות הבלשנות של פרדינן דה סוסיר (Saussure) וצ'ארלס סנדרס פרס (Peirce).

טיפ: רווחים כפולים בין מילים (לא שורות) מהווים תופעה נפוצה המקשה על הקריאה ולעיתים משבשת את ניראות הטקסט. לאחר סיום הכתיבה, ולפני ההגהה הסופית, פתחו את הקובץ, בצעו חיפוש לרווח כפול (פשוט לחצו על Ctrl+F והקלידו רווח כפול בשדה החיפוש) ומחקו את הכפילויות. טיפ מתקדם: במקום חיפוש בצעו החלפה – חפשו רווח כפול והגדירו כי יוחלף לרווח בודד, באמצעות לחיצה על Ctrl+H.

5.1.6 פסקה

יש לדאוג שהמשפטים בחיבור ירכיבו פסקאות מובחנות וברורות. אין להוסיף שורת רווח מיוחדת בין פסקאות, אולם כל פסקה חדשה מתחילה בשורה נפרדת, ושורה זו תהיה במרחק גדול מהרגיל מהשוליים, שנקרא "הזחה" (לדוגמה, על ידי לחיצה על מקש Tab) – למעט הפסקה הראשונה בכל פרק, שמתחילה בשורה חדשה ללא הזחה גדולה מהרגיל ולמעט ציטוט ארוך, שמשולב בהזחה גדולה יותר משני הצדדים, ללא הבדל בין השורה הראשונה לאחרות (ראו [סעיף 5.2.3](#)).

שימו לב שמדובר בחיבור ולא באוסף או ברשימה. פירוש הדבר שהמשפטים חייבים להיות קשורים זה לזה בתוך הפסקה, שהפסקאות גם הן חייבות להיות קשורות זו לזו באופן ברור במסגרת הפרק, והפרקים – במסגרת החיבור כולו. הקישורים הללו חייבים להיות ברורים גם ברמה הרעיונית (קשר נושאי ברור בין משפט למשפט ובין פסקה לפסקה) וגם ברמה התחבירית (קישורים תחביריים ברורים ומנומקים בין משפט למשפט ובין פסקה לפסקה). החיבור בין המשפטים/הפסקאות נעשה באמצעות מילים וביטויים מתאימים כמו: "בנוסף לכך", "לדוגמה", "כמו", "בניגוד לכך", "אפשרות אחרת לפרש סרט זה היא" וכדומה. אם לא ברור לכן/ם הקשר של משפט מסוים אל כלל הפסקה, או של פסקה מסוימת אל כלל הפרק, או של הפרק כולו אל הטענה המרכזית של החיבור הם כנראה לא שייכים לחיבור זה, ויש להשמיטם. אם כן ברור לכן/ם הקשר יש לציין אותו בעזרת ביטויים כמו אלה שהוזכרו, או להוסיף משפט המבהיר את הקשר, בכדי שיהיה ברור גם לקורא/ת.

חשוב: משוב, ציון והערכה ניתנים על מה שכתבת/ם בפועל, לא על מה שחשבת/ם בזמן הכתיבה. וודאו כי מחשבותיכן/ם באות לידי ביטוי בכתיבה בצורה נהירה, ברורה וקלה להבנה גם למי שלא חשבו או חקרו את הנושא לעומק כמוכן/ם, וכי תהליך המחשבה שלכן/ם מועבר בצורה מלאה ומובנת.

טיפ: במעבדי תמלילים כמו תוכנת Word יש אפשרות לרדת שורה מבלי לרדת פסקה, באמצעות לחיצה על שילוב המקשים Shift + Enter. אפשרות זו נועדה לצרכים שאינם רלוונטיים לחיבור אקדמי. בחיבור אקדמי אין צורך להפריד בין פסקאות באמצעות לחיצה על מקש אחר פרט ל-Enter. ובמיוחד, באותה הפסקה אין צורך או סיבה לרדת שורה באמצעות לחיצה על Shift + Enter.

5.2 ציטוטים ופרפרזות

חיבור אקדמי צריך להתייחס למחקרים קודמים בנושא בו הוא עוסק. התייחסות כזו, ללא ציון מפורש של המקור, מהווה פלגיאט ("גניבה ספרותית"; ראו פירוט ב[סעיף 2.4.1](#)), היא שוות ערך להעתקת חיבור והיא אסורה באוניברסיטה. התייחסות למקור אפשרית בשלוש דרכים: פרפרזה (סיכום במילים שלכן/ם), ציטוט קצר וציטוט ארוך, עליהם נרחיב בסעיף זה. מיד לאחר הפרפרזה או הציטוט תבוא תמיד הפניה למקור המשולבת בטקסט, כאשר פרטים מלאים על המקור יופיעו ברשימת המקורות בסיום החיבור. כמו כן, אין לציין פריט ברשימה הביבליוגרפית אשר לא הפנית/ם אליו במהלך החיבור.

ציטוט הוא העתקה מדויקת של המקור. אין לשנות איות או סימני פיסוק אלא על פי כללי ההוספה וההשמטה, המפורטים בסעיפים 5.2.5 ו-5.2.6 בהתאמה, וזאת תוך ציון הדבר במפורש. יש לוודא שהציטוט, גם כאשר הוא חלקי, מובן היטב, ואין לשנות את המשמעות של המקור. בחיבור אקדמי מומלץ לעשות שימוש זהיר ומבוקר בציטוטים, כאשר יש ערך לניסוח הספציפי המצוטט. ככלל, עדיף להשתמש בפרפרזה ולא להרבות בציטוטים. בכל מקרה, יש להיזהר משימוש רב מדי בציטוטים אשר עשוי ליצור רושם שאינך בעל/ת חשיבה מקורית או יכולת כתיבה עצמאית.

הן בציטוט והן בפרפרזה חשוב לשלב את ההתייחסות בתוך החיבור באופן מנומק, בתוך הסבר משלבן/ם שימסגר את הציטוט או הפרפרזה ו/או יסכמו אותם במילים שלבן/ם, כך שיוצגו באופן ברור ההקשר המקורי של הציטוט או הפרפרזה וכן הרלוונטיות שלהם למהלך הניתוח שלבן/ם. כמו כן, יש לוודא שהשילוב של ציטוטים ופרפרזות בגוף החיבור אינו מפריע לשטף הקריאה הנוח.

5.2.1 פרפרזה

פרפרזה הנה סיכום במילים שלבן/ם לטענה שהופיעה במקור קודם. יש ללוות את הטענה בהפניה ברורה אל המקום ממנו נלקחה. אם דברכן/ם מתייחסים לטענה ספציפית, יש להפנות אל העמוד, טווח העמודים, הכרך, הפרק או החלק בהם הופיעה. אם הטענה מתייחסת למאמר או לספר שלם, אין הכרח לציין עמודים. עם זאת, במקרה של פרפרזה לטענה המרכזית (והכללית) של ספר או מאמר, או לטענה רחבה אחרת ממנו, אפשר לחפש בהקדמה או בסיכום שלהם מקום בו טענה זו מנוסחת במשפט או בכמה משפטים, ולהפנות למקום זה ספציפית.

דוגמאות:

בספר זה מציע בריאן טאבס (Taves) ניתוחים פילוסופיים ופוליטיים לסרטי הרפתקאות (153-154, 171).

מחקרים רבים (Dyer, *Stars*; Phillips) מציגים את דימוי הכוכב בתור "טקסט" הכתוב ב"שפה" המובנת לצופים.

במאמרו מגיע קאוון למסקנה כי אין לבחון ייצוגי דת בסרטי מדע בדיוני על פי ההיתכנות שלהם כדת אמיתית. במקום זאת, כפי שהוא מציין בסיכום מאמרו, יש לבחון את המשמעויות שניתן לחלץ מייצוגים אלו לגבי אמונה והתנהגות של מאמינים (Cowan 51-52).

5.2.2 ציטוט קצר

ציטוט קצר לא עולה על ארבע שורות באורכו. יש לשלבו בתוך רצף החיבור, במסגרת הפסקה, תוך הפרדתו במירכאות כפולות. אם המשפט המצוטט כולל בעצמו מירכאות כפולות יש להחליפן בגרשיים

(מירכאות בודדות) (ראו דוגמה 1 להלן, שבה "שערורייה" ו"פשיסט" הם ציטוטים בתוך הציטוט של פולאן). מעבר לכך, אין לשנות דבר בציטוט מבלי לציין זאת במפורש. שימו לב שהציטוט הקצר משתלב באופן ברור ומנומק בתוך המשפטים שלכן/ם ממש, ולא מתווסף כך סתם ללא קישור. לאחר הציטוט יש להוסיף בסוגריים פרטים המפנים למקור (ולעמוד/ים) ממנו לקוח הציטוט.

דוגמאות:

1

לטענתו, "האישה לא הפסיקה לצרוח בהיסטריה כמעט שזו 'שערורייה' ו'פשיסט' הוא 'פשיסט'" (פולאן 15).

2

בדומה ללובין הטוענת ש"החלל בסרט [...] תחום בחצר המשפחתית הסגורה" (121), טוען כהן שגם סצנות החוץ מעוצבות במיזנסצ'ינה קלאוסטרופובית (3).

שימו לב שלא ציינו את שמם של לובין וכהן בסוגריים, מכיוון שהם הופיעו בגוף המשפט, ואין צורך לחזור שנית על השמות. אופציה נוספת לכתיבה היא זו:

טענת הכותב על אודות העיצוב הקלאוסטרופובי של סצנות החוץ (כהן 3) מזכירה את הטענה לפיה "החלל בסרט [...] תחום בחצר המשפחתית הסגורה" (לובין 121).

5.2.3 ציטוט ארוך

ציטוט העולה על ארבע שורות יופרד מרצף הטקסט, ויופיע באופן הבא:

1. לפניו ולאחריו תהיה ירידת שורה.
2. ללא מירכאות.
3. מרוחק יותר מהשוליים מאשר שאר הטקסט (כלומר, שוליים רחבים יותר משני הצדדים).
4. בסופו תבוא הפניה אל המקור והעמוד/ים ממנו נלקח הציטוט. ההפניה תבוא אחרי סימן הפיסוק וללא סימן פיסוק אחריה (הפוך מציטוט קצר, בו ההפניה מגיעה אחרי המירכאות הסוגרות ולפני סימן הפיסוק).

חשוב: ההבדל בין ציטוט קצר (4 שורות ומטה) לציטוט ארוך (5 שורות ומעלה) לא נובע מאורך הציטוט במקור, או מכמות המשפטים שהוא מכיל. מדידת השורות תתבצע בגוף החיבור שתכתבו. אם על פי פריסת הטקסט בפורמט שתכתבו בו בפועל, הציטוט ארוך יותר מארבע שורות, יש לעצבו כציטוט ארוך; במידה ולא, יש לעצבו כציטוט קצר.

דוגמאות:1

בניגוד לחוקרות/ים מהתקופה הרומנטית, היבט אחר מציע ולטר בנימין, אשר מתייחס לשינוי באופני הייצור של האמנות ושל הפצתה:

עקב הליכים מעין אלה נפגע גרעין רגיש ביותר של מושא האמנות. [...] זוהי האותנטיות שלו. האותנטיות של דבר היא כל מה שהוא עשוי להנחיל כמסורת מרגע היווצרותו, החל מקיומו החומרי וגמור בעדותו ההיסטורית. [...] את מה שאובד כאן נוכל לכלול במושג ההילה. [...] כללית אפשר לנסח זאת כך: טכניקת השעתוק מנתקת את המשועתק מתחום המסורת. (בנימין 22)

בעולם כפי שמתארו בנימין אין לאמנות כל יכולת להנציח מכיוון שהיא חסרת מסורת, מאפיין שיש לו חשיבות מרכזית בדיון בנושאים שקשורים לקולנוע ואידאולוגיה.

2

מאמרו של רולאן בארת (Barthes) מות המחבר ("The Death of the Author") מסמל לרבים את המהלך הביקורתי בו איבד הסופר את תכונותיו הרומנטיות, דהיינו את היותו אחראי על היצירה ומשמעותה, והפך להיות "עוד סימן" בטקסט:

[W]riting is the destruction of every voice, of every point of origin.

Writing is that neutral, composite, oblique space where our subject slips away, where all identity is lost, starting with the very identity of the body writing. [...] The voice loses its origin [...] and the author enters into his own death. (Barthes, "Death" 142)

אם נקבל את הכרזתו של בארת כפשוטה ונשליך אותה על דמות האוטר, הרי שאמירתה של סופיה קופולה כבר לא תתפרש באותו אופן.

חשוב: שימו לב כי לאחר הציטוט הארוך בדוגמה הראשונה, השורה החדשה של הטקסט נפתחת ללא הזחה (טאב), כיוון שזהו המשכה של הפסקה שהתחילה לפני הציטוט הארוך. בדוגמה השנייה, לעומת זאת, לאחר הציטוט הארוך מתחילה פסקה חדשה, ולכן תיפתח בהזחה.

חשוב: אם קראתן/ם מאמר באנגלית יש לצטט ממנו באנגלית, אם קראתן/ם מאמר בעברית או מאמר שתורגם באופן רשמי לעברית, יש לצטט ממנו בעברית, וכן הלאה. לחלופין, ניתן לתרגם את הקטע הרלוונטי מתוך המקור לעברית, ובמקרה זה לשלבו כפרפרזה בתוך החיבור, כלומר ללא מירכאות כפולות. במקרה זה, כמובן, לא מדובר בציטוט אלא בפרפרזה ([סעיף 5.2.1](#)).

5.2.4 הדגשות בתוך ציטוט

ככלל, אין לשנות דבר בציטוט. אם בציטוט כבר מופיעה הדגשה יש לציין זאת במפורש, בתוך הסוגריים לאחר ההפניה, למשל במילים "ההדגשה במקור", או "אותיות נטויות במקור" (ניתן לציין בהערות שוליים שכל ההדגשות במקור, אלא אם מצוין אחרת). אם תרצו להדגיש חלק מהציטוט, שלא היה מודגש במקור, יש לכתוב במפורש "ההדגשה שלי". מעבר למקרים אלה אין לשנות את סגנון הכתיבה של המקור, ואין להעתיק ציטוטים שלמים באותיות מודגשות או נטויות אם לא היו כך במקור.

דוגמה:

בדיונו בהיצ'קוק מבליט סלבו ז'יז'ק (Žižek) את כוחו של זה לתעתע בצופה, או בניסוחו: "החלום האולטימטיבי של היצ'קוק היה, כמובן, לבצע **מניפולציה ישירה** על הצופה" (65, ההדגשה שלי).

5.2.5 תוספות לציטוט

לעיתים יש צורך להוסיף מילה או מספר מילים לציטוט בכדי שישתלב היטב ברצף הטקסט או בכדי להבהיר הפניה שלא מובנת ללא ההקשר. את התוספת יש לתחום בסוגריים מרובעים. אם תרצו להדגיש שניסוח מסוים אכן הופיע כך במקור, למרות איות שגוי או טענה בעייתית מבחינה אתית, ניתן להוסיף את המילה sic ("כך" בלטינית), באנגלית או "כך במקור" בעברית. למשל, כותבות/ים רבות/ים ימחו בדרך זו על השימוש במילה "man" כדי לציין את כלל האנושות תוך התעלמות מהנשים שבה:

דוגמאות:

"יָאָף כִּי לְרֹב [אודט] לֹא הִרְשֵׁתָּהּ לוֹ [לסוואן] לְהִתְלוֹת אֵלֶיהָ לְמִקְוֵמוֹת צִיבוֹרִיִּים, בְּטֶעֱנָה שֶׁהִדְבֵּר יַעֲוֹרֵר שְׁמוּעוֹת [...] מִצָּא עֲצָמוֹ אִתָּהּ בְּכַפִּיפָה אַחַת" (פרוסט 100).

נראה שהדאגה מפני שינוי ב-"intellectual character of Western man [sic]" (Nystrom 40) הנה מעט מוגזמת בדיעבד.

5.2.6 השמטות

מכיוון שציטוט חייב להיות נאמן למקור, וללא שינוי במשמעותו, אין להשמיט מתוכו חלקים מבלי לציין זאת באמצעות שלוש נקודות בסוגריים מרובעים (להלן בדוגמה הראשונה). אם הציטוט הוא של מילים בודדות ומובן מאליו שאינו מהווה משפט שלם מתוך המקור, אין צורך לציין את ההשמטה לפני או אחרי הציטוט (להלן בדוגמה השנייה).

דוגמאות:1

בניגוד לטענתו של קליין באותה תקופה כי "אסי דיין הוא [...] מזמן יותר מסתם שחקן" (26), הרי שמעמד הכוכב של דיין כבר לא היה מובן מאליו בעידן של הערוץ המסחרי שהחל לייצר כוכבים מסוג אחר לגמרי.

2

החולה איננו רק קורבן של המערכת. למעשה, היחסים בין הפציינטים לצוות בסרט הם מעין משחק המהווה דוגמה לאותם "*perpetual spirals of power and pleasure*" כפי שאופיינו על ידי פוקו (Foucault 45, אותיות נטויות במקור).

טיפ: ציטוטים דורשים במקרים רבים שילוב טקסט באנגלית בתוך טקסט בעברית, מצב הגורם במקרים רבים לשיבוש טכני בנראות הטקסט. על מנת להימנע מסוגריים וממירכאות במקומות הלא נכונים ומשיבוש הטקסט, במיוחד במקרים בהם הציטוט עובר לשורה הבאה, אנו ממליצים על הוספת טקסט בשפה זרה בצורה הקלה הבאה:

כתבו את כל המשפט בעברית, כולל סוגריים, מירכאות, סימני פיסוק וטקסט כמובן, אך ללא הטקסט בשפה הזרה. לדוגמה:

במאמרה "טוענת סינטיה וובר () כי "..." כלומר, האתגר שעמד בפני גרינגראס היה להשיג את אפקט האמת של סרט דוקומנטרי במדיום המרגיש פחות אמיתי לצופים, הוא הקולנוע העלילתי, וזאת מבלי לאבד את הקצב הקולנועי המהיר המייצר תחושה של מיידיות בהצלחה רבה יותר מאשר סרט דוקומנטרי ().

שימו לב כיצד פתיחת המירכאות וסוגריים וסגירתם נעשתה ללא רווחים () ובפונט בעברית " (מירכאות בפונט אנגלית נראות כך: "..."). רק לאחר מכן העבירו את המקלדת לאנגלית, והוסיפו את הטקסטים באנגלית (או שפה זרה אחרת) במקומות הנכונים:

במאמרה " Popular Visual Language as Global Communication: The Remediation of United Airlines Flight 93 " טוענת סינטיה וובר (Weber) כי " The challenge for director Paul Greengrass was to achieve the truth effects of documentary in the less truthfully-felt medium of film without losing the fast pace of cinema that produces a feeling of immediacy much better than does documentary ". כלומר, האתגר שעמד בפני גרינגראס היה להשיג את אפקט האמת של סרט דוקומנטרי במדיום המרגיש פחות אמיתי לצופים, הוא הקולנוע העלילתי, וזאת מבלי לאבד את הקצב הקולנועי המהיר המייצר תחושה של מיידיות בהצלחה רבה יותר מאשר סרט דוקומנטרי (Weber 148).

כך ימוקמו סימני הפיסוק במקומות הנכונים לרצף הטקסט.

5.3 הפניות

5.3.1 הפניה בסוגריים

ישנן דרכים רבות ומגוונות לכתוב הפניות, אך ההפניה הנהוגה בבית הספר היא בסגנון ה-MLA. בסיום החיבור כלולה רשימת מקורות אשר מכילה פרטים מלאים על ספרים, אתרי אינטרנט, סרטים ותוכניות טלוויזיה אליהם התייחסתן/ם בחיבור. אך גם במהלך החיבור עצמו יש לציין אילו טענות אינן שלכן/ם. הדרך להצהיר על כך שטענות אינן מקוריות שלכן/ם היא באמצעות הפניה למקור בסוגריים (ראו [סעיף 5.3.1](#)). ההפניה צריכה לאפשר את איתור המקור המדויק, ובדרך כלל מספיק לציין שם משפחה של כותב/ת המאמר/ספר/אתר, ועמוד או טווח עמודים אם מדובר בציטוט או בפרפרזה שמתייחסים לטעון ספציפי. בדוגמה הראשונה שלהלן, הציטוט נלקח מתוך עמוד 89 בספר או מאמר של נורית גרץ אשר יופיע ברשימת המקורות בסוף החיבור (שימו לב שמספר העמוד מופיע מיד אחרי שם המשפחה, ללא פסיק וללא ציון המילה "עמוד", או הקיצורים "עמ'", "p." או "pp." הנהוגים בפורמטים אחרים). שם המשפחה של הכותב/ת יופיע בהפניה בדיוק – באותו איות ובאותה שפה – כפי שהוא רשום ברשימת המקורות הביבליוגרפית, שכן הוא מפנה אל הפריט הרלוונטי מתוכה. בדוגמה השנייה, למשל, השם Bazin אינו מתועתק לאותיות עבריות, שכן הוא מפנה אל פריט ביבליוגרפי באנגלית.

חשוב: אם המקור אליו תפנו הוא בעברית, יש לספק הפניה בעברית. אם המקור באנגלית, יש לספק הפניה באנגלית. מטרת ההפניה היא לאפשר למצוא בקלות את הרשימה הביבליוגרפית במהלך קריאת החיבור, ולכן יש לספק את שם הכותב/ת במדויק וכפי שהוא מופיע בביבליוגרפיה.

שימו לב: יש לכלול בהפניה בסוגריים רק את המידע ההכרחי. אם ניתן להבין בבירור חלק מהמידע מתוך תוכן החיבור עצמו, אין צורך לחזור עליו בסוגריים (ראו דוגמאות בסעיף [5.2.2](#)). כאשר תציין מספר שמות בהפניה, הפרידו ביניהם בעזרת נקודה-פסיק (דוגמה 3).

דוגמאות:

1

בסרטי מלחמה קלאסיים "הקבוצה אמנם נלחמת שכם אל שכם, אך הניצחון בקרב הוא גם ניצחונו של היחיד היוזם" (גרץ 89).

2

באזן מציין שכוכב הקולנוע מהווה גיבור אשר מגלם "a destiny with which scenarists and directors must comply" (Bazin 176).

3

קשה לדון בהתקבלותה של תיאורית האוטר בארה"ב ללא קריאה מעמיקה של מאמריו של סאריס. כך מקורות רבים (Cook 137-147; Wexman 4-5; Stoddart 41-43) מתייחסים אליו ומצטטים אותו, גם כאשר הם חולקים על דבריו.

5.3.2 הפניות בהן לא ניתן או לא מספיק לציין את שם המשפחה של הכותב/ת

- במקרים מסוימים לא ניתן או לא מספיק לציין את שם המשפחה של הכותב/ת. להלן רשימת מקרים נפוצים. במידה ותתקלו במקרה שלא מופיע ברשימה זו, יש להתייעץ עם המרצה.
- כותבות/ים שונות/ים עם שם משפחה זהה: במקרה זה יש להוסיף להפניה גם את האות הראשונה של השם הפרטי, ואם גם היא זהה אז את השם המלא.
 - מקור שנכתב על ידי יותר מכותב/ת אחד/ת: במקרה של שתי כותבות/שני כותבים, יש לכתוב את שמות המשפחה של שתיהן/שניהם, וביניהם הסימן "&" או 'ו' החיבור. אם מדובר בשלוש/ה או יותר כותבות/ים, יש לציין את שם המשפחה של הכותב/ת הראשון/ה, ואז להוסיף "et al." באנגלית או "ואחרות/ים" בעברית.
 - מספר מקורות של כותב/ת אחד/ת: במקרה זה יש לציין לאיזה מקור תתייחסו בהפניה. אם למשל תתייחסו הן לספר *The Film Sense* והן לספר *Film Form: Essays in Film Theory* של סרגיי אייזנשטיין (Eisenstein) לא מספיק לציין את שם משפחתו. במקרה זה יש לציין את כותרת הספר, אותה ניתן לקצר בצורה חד משמעית ומובנת – למשל, להוריד את ה-The מתחילת הספר הראשון ואת כותרת המשנה מכותרת הספר השני. אם תרבו להפנות למקורות אלה תוכלו לציין במפורש שבהפניות הבאות תופיע כותרת הספר בקיצור שתגדירו. במידה וכותרות המקורות זהות גם הן (למשל תרגומים שונים או מהדורות שונות של ספר מסוים) יש להוסיף לכותרת הרשומה את הנתון המבדיל בין שתי הרשומות (הוצאה, מתרגם, שנה וכדומה) בסוגריים מרובעים.
 - מקור שלא ידוע על ידי מי נכתב: במקרה זה יש להפנות למקור על פי כותרת היצירה, בדומה למקרה של מספר מקורות של כותב/ת אחד/ת. שימו לב שבקיצור הכותרת יש להיזהר לא להשמיט את תחילת כותרת המקור, שכן אז לא ניתן יהיה למצוא אותו בביבליוגרפיה.
 - מקור שנכתב על ידי קולקטיב או מוסד: לעיתים ישנו פרסום שהזהות הספציפית של מחברותיו/מחבריו אינה ידועה, אך שיוצא מטעם מוסד מסוים, כגון אולפן קולנוע או משרד ממשלתי, או קולקטיב כלשהו, כגון מנשר שיוצא בשם קבוצת אמניות/ים. במקרה זה אפשר להתייחס אליו כאל מקור שלא ידוע על ידי מי נכתב, או לחלופין לכתוב את הגוף שפרסם אותו בתור המחבר/ת (וכמובן שאז אין משמעות לשם משפחה או לשם פרטי ויש להפנות אליו על פי שם הגוף).

דוגמאות:

מספר מקורות של כותב/ת אחד/ת:

כבר בכתיבתו על התיאטרון עסק אייזנשטיין בדרכים בהן ניתן "to produce certain emotional shocks in a proper order" (Eisenstein, *Film Sense* 231), אותיות נטויות במקור). בהמשך יתפתח רעיון זה גם בקולנוע, אשר תפקידו לפי תפיסתו הוא "stirring up contradictions within the spectator's mind" (Eisenstein, *Film Form* 46). ניתן להגיע לאפקט זה באמצעות קונפליקטים קולנועיים, כמו הקונפליקט בין אובייקט לבין מימדיו המושג על ידי עדשות מעוותות (39).

מקור שלא ידועה זהות הכותב/ת שלו:

למרות ההצלחה המסחרית והביקורתית שלו, היצ'קוק לא זכה מעולם בפרס האוסקר ("Alfred Hitchcock").

מחבר/ת קולקטיבי/ת:

אחד הסימפטומים של תסמונת פוסט טראומטית הוא נדודי שינה (American Psychiatric Association 425).

הסבר: שימו לב שכותרות של ספרים נכתבות באותיות נטויות, וללא מירכאות (ראו סעיפים [5.5.4](#), [5.5.5](#)). כמו כן, כאשר תפנו ברצף לאותו מקור (ולא נוצר מרווח גדול בין הציטוטים), אין צורך לחזור על שם הכותב/ת, ויש להסתפק במספר העמוד בלבד.

- הדוגמה של "מקור שלא ידועה זהות כותביו" מפנה לרשומה הביבליוגרפית הבאה:
"Alfred Hitchcock," *IMDb*. <https://www.imdb.com/name/nm0000033/awards/>, Accessed 14 Sep. 2025.

במידה והביבליוגרפיה הספציפית הזאת הייתה כוללת הפניה גם לערך על היצ'קוק באתר ויקיפדיה, לדוגמה, לא היה ניתן להסתפק ב"Alfred Hitchcock" ככותרת הרשומה, שכן הנ"ל היה יוצר כפילות. במקרה כזה יש להוסיף את שם מאגר המידע, האתר או כל נתון מבדיל אחר בין שתי הרשומות (הוצאה, מתרגם, שנה וכדומה) לכותרת הרשומה: ("Alfred Hitchcock," *IMDb*).

- הדוגמה של "מחבר/ת קולקטיבי/ת" מפנה לרשומה הביבליוגרפית הבאה:
American Psychiatric Association. "309.81 Posttraumatic Stress Disorder." *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, Fourth Edition. American Psychiatric Association, 1994, 424-429.

חשוב: המטרה של הפניה היא לספק דרך ברורה וחד-משמעית לדעת מאיזו רשומה ביבליוגרפית הגיע המידע שמופיע בחיבור, בכמה שפחות הפרעה לטקסט. אם ברור מהטקסט שלכן/ם מהו המקור, באיזה אופן הוא מאוית ברשימה הביבליוגרפית, באיזו שפה הוא נכתב בה, וכיצד מתחילה הרשומה הביבליוגרפית שלו (כאמור, לרוב בשם משפחה) אין צורך ביותר ממספר עמוד בהפניה. אם יש ספק, אפילו קטן, כי לא ברור מהטקסט מהו המקור, יש לספק הפניה מלאה וחד-משמעית.

5.3.3 הפניות בהן לא ניתן או לא מספיק לציין טווח עמודים

במקרים מסוימים לא ניתן או לא מספיק לציין מספר/י עמוד/ים. להלן רשימת מקרים נפוצים. במידה ותתקלו במקרה שלא מופיע ברשימה זו, יש להתייעץ עם המרצה.

- מקור ללא עמודים: לעיתים ישנם פרסומים בני עמוד יחיד, ללא מספור עמודים, או דפי אינטרנט שאינם מחולקים כלל לעמודים. במקרה זה, כמובן, לא ניתן להפנות לעמוד מסוים. במידה והמקור מחולק בצורה אחרת ליחידות (פרקים, כותרות משנה, חלקים, מדורים וכדומה) יש לציין את כותרת היחידה הרלוונטית. אחרת, אין לציין דבר.
- מקורות בעלי חלוקה נוספת: ביצירות ספרות שיצאו במספר תרגומים ומהדורות, לא מומלץ להסתפק בהפניה לעמוד בלבד. במקרה זה, לאחר מספר העמוד כדאי לציין גם חלק ו/או פרק, ולהפרידם בנקודה-פסיק. לדוגמה: (דוסטויבסקי 1; חלק 1, פרק 1).
- מקורות בעלי חלוקה אחרת: ביצירות קלאסיות ודתיות (כמו התנ"ך) אין לציין עמוד כלל אלא להפנות באופן בו נהוג בספרות המשנית הרלוונטית לה.

דוגמאות:

(איליאדה 9.19) מפנה אל השורה ה-19 בספר התשיעי ביצירתו של הומרוס.

(Hamlet 1.5.35-37) מפנה אל שורות 35-37 בסצנה החמישית במערכה הראשונה של המלט מאת שייקספיר.

(דברים כג', ו') מפנה אל הפסוק השישי מתוך פרק כג' בספר דברים. ספרי קודש לא נהוג לכתוב באותיות נטויות או במירכאות.

5.3.4 הפניות להפניות

באופן כללי עליכן/ם לאתר את המקור ממנו תצטטו. אם מקור זה אינו נגיש תאלצו לעיתים להשתמש במקור משני, אשר מכיל ציטוט למקור הרלוונטי. במקרה זה יש לציין זאת בהפניה באמצעות "אצל" או "qtd. in" (קיצור של "Quoted in", ["צוטט אצל"]) לפני המקור המשני.

לדוגמה: (Kristeva, qtd. in Friedman 147).

הסבר: ציטוט זה נכתב במקור על ידי Kristeva אך מכיוון שלא היה ניתן לאתר את המקור, הוא נלקח מתוך מאמר של Friedman אשר מצטט את Kristeva.

לדוגמה: (Sayigh אצל גרץ וח'לייפי 7)

הסבר: ציטוט זה נכתב במקור על ידי Sayigh אך נלקח מתוך ספרם של גרץ וח'לייפי אשר מצטט את Sayigh.

במקרה בו תשתמשו בפרפרזה ולא בציטוט ישיר, ניתן להתייחס לכותב המשנה בגוף הפרפרזה. לדוגמה: פרצ'ק טוענת בעקבות מחקרה של כהן, כי רגשות נוצריים כוללים התעלות (פרצ'ק 234). הסבר: אתן/ם מבצעות/ים פרפרזה לטענה של פרצ'ק, המבססת את טענתה על טענתה של כהן. במקרה כזה אין צורך בהפניה מורכבת אלא בהפניה רגילה בלבד, שכן ההיררכיה של הטענה נוסחה והובהרה בגוף הפרפרזה.

5.4 הערות שוליים

על החיבור האקדמי להתפתח באופן לוגי ולהיקשר לטענה המרכזית. יש להשמיט מהחיבור הסופי כל מה שאינו שייך ועשוי להסיח את דעת הקורא/ת מהטענה שלכן/ם. עם זאת, לעיתים תרצו לספק מידע שאינו משתלב ישירות בטקסט אך בכל זאת רלוונטי, ובמקרה כזה ניתן לעשות שימוש בהערות שוליים. הערות שוליים יופיעו בתחתית העמוד ויופרדו מגוף הטקסט בקו קצר. ההפניה אל הערת השוליים תיעשה באמצעות מספור עולה בכתב עילי, הממוקם לאחר סימן הפיסוק בסוף המשפט אליו מתייחסת ההערה.² מעבדי תמלילים רבים מאפשרים כתיבה ומספור אוטומטיים של הערות שוליים.

טיפ: בתוכנת Word, יש למקם את הסמן לאחר סימן הניקוד הרלוונטי, ולהקיש Alt+Ctrl+F ליצירה אוטומטית של הערת שוליים.

5.5 שמות וכותרות

בגוף החיבור יהיה צורך להזכיר שמות שונים של אנשים (למשל יוצרות/ים) וכותרות של יצירות (כמו סרטים, מאמרים או ספרים) בשפות שונות. ישנן דרכים נהוגות לעשות זאת.

5.5.1 שמות אנשים

בפעם הראשונה בה מוזכר שם של אדם יש לרשום את השם במלואו, ובהמשך החיבור יש לציין שם משפחה בלבד. באופן כללי מומלץ, לשם הנוחות ורציפות הכתיבה והקריאה, לכתוב אותו באותיות עבריות לאורך החיבור. עם זאת, יש לכתוב את שם המשפחה בשפת המקור, בסוגריים, בהתייחסות הראשונה אל האדם בחיבור. בכל מקרה, בהפניות למקורות יש לכתוב תמיד את השם בשפה ובאופן שהוא מופיע ברשימת המקורות. לדוגמה, בפעם הראשונה בה מוזכרת מרילין מונרו בחיבור יש להוסיף

² כן.

בסוגריים את שם משפחתה באנגלית. בהתייחסויות הבאות אליה אפשר להסתפק בשם המשפחה בלבד.

לדוגמה:

בדיונו על דמות הכוכבת יוצר ריצ'ארד דאיייר (Dyer) הבחנה ברורה בין השחקנית "בשר ודם" לבין דמותה הציבורית של הכוכבת. לדוגמה, מרילין מונרו (Monroe) אינה "באמת" מוכרת לצופיה אלא דרך טקסטים שונים. על "האדם האמיתי", מונרו שמחוץ לסרטים, אין הרבה מה להגיד, מתוך העובדה שאנו לעולם לא פוגשים את הכוכבת כאדם, אלא רק דרך טקסטים דרכם אנו מתוודעים אליה. (Dyer, *Stars* 2).

אין להוסיף תארים כמו "מר", "גברת" או "דוקטור" למעט מספר יוצאי דופן, כמו דמויות היסטוריות מסוימות מוכרות עם תואר, לדוגמה: "Mme de Staël" או "המרקיז דה סאד", או דמויות בדיוניות כפי שהן מכונות ביצירה, כמו, לדוגמה: "ד"ר ג'קיל".

אפשר להשתמש בשם מקוצר, שם עט או שם במה אם הוא השם המוכר של יוצר/ת מפורסמ/ת. לדוגמה, רצוי להשתמש בשם "קארי גרנט" במקום בשמו האמיתי, "ארצ'יבולד ליץ", ובשם "ליידי גאגא" במקום בשמה האמיתי, "סטפני ג'ואן אנג'לינה ג'רמנוטה".

5.5.2 אופן הכתיבה של כותרות יצירות

לאורך החיבור תצטרכו להזכיר מאמרים מרכזיים, ספרים חשובים, סרטים או סדרות טלוויזיה וניו מדיה. כותרת של יצירה מורכבת לעיתים מכותרת ראשית ("רישא"), ולעיתים גם מכותרת משנה ("סיפא"). במקרה שישנה כותרת המורכבת משני חלקים, יפרידו נקודתיים בין הרישא לסיפא, אלא אם כן הכותרת הראשית כבר מסתיימת בסימן פיסוק אחר, כמו סימן שאלה, מקף או סימן קריאה. לדוגמה:

קולנוע משלהן : הגל הנשי החדש של הקולנוע החרדי

עולם היורה : חיים חדשים

Cowboy Metaphysics: Ethics and Death in Westerns

What is Life? How Chemistry Becomes Biology

כאשר מדובר בסרט, סדרת טלוויזיה או פרק מתוך סדרת טלוויזיה בשפה שאינה עברית, אם תורגמו לעברית באופן רשמי ו/או הופצו בארץ בכותרת שתורגמה לעברית באופן רשמי, יש לעשות בגוף החיבור שימוש בתרגום העברי של הכותרת. בפעם הראשונה בה מצוינת הכותרת, יש לציין בסוגריים את הכותרת בשפת המקור (כפי שתופיע גם בפילמוגרפיה שבסוף החיבור). אחרת, יש לעשות שימוש

בכותרת בשפת המקור בלבד. אין לתרגם באופן עצמאי כותרות של יצירות שלא תורגמו באופן רשמי לעברית.

לדוגמה:

הסרט *הבבדוק* (*The Babadook*, Jennifer Kent, 2014) נחשב לחלוצי בקולנוע האימה האוסטרלי העכשווי.

כאשר מדובר ביצירות בעלות כותרות ארוכות או מורכבות, ניתן לעשות בגוף החיבור שימוש בכותרת מקוצרת. במקרה זה, בפעם הראשונה בה מצוינת הכותרת יש לכתבה במלואה, ולציין בסוגריים את הכותרת המקוצרת בה תעשו שימוש לאורך החיבור.

לדוגמה:

לאחר הצפייה *בהתנקשות בג'סי גיימס על ידי הפחדן רוברט פורד* (*The Assassination of Jesse James by the Coward Robert Ford*, Andrew Dominik, 2007), להלן *ההתנקשות*, ניתן לשאול מספר שאלות לגבי ז'אנר המערבון בגלגולו המודרני.

בספרו *פוסטמודרניזם*, או, *ההגיון התרבותי של הקפיטליזם המאוחר*, להלן *פוסטמודרניזם*, פורש פרדריק גיימסון את משנתו לגבי פוסטמודרניזם.

בירדמן, או (היתרון הבלתי צפוי של הבורות) (*Birdman or [The Unexpected Virtue of Ignorance]*, Alejandro G. Iñárritu, 2014), להלן *בירדמן*, הנו סרט בעל כותרת ארוכה במיוחד. בהתאם, הוא מורכב משוטים ארוכים במיוחד.

קחו בחשבון כי המטרה היא לאפשר לקורא/ת החיבור למצוא את היצירות הללו בקלות ברשימת המקורות.

5.5.3 אותיות רישיות בכותרות באנגלית

באנגלית, כותרות של יצירות נכתבות באות רישית ("גדולה" בשפה עממית, או "capitalized") בתחילת מילים מסוימות. שימו לב, רק האות הראשונה במילה תהיה רישית, ולא כל האותיות במילה. דוגמה לכתיבה לא טובה:

EVERYTHING EVERYWHERE ALL AT ONCE

תיקון הדוגמה:

Everything Everywhere All at Once

אולם לא כל המילים בכותרת זוכות לאות רישית בתחילתן. המילים שיתחילו באות רישית הן:

א. המילה הראשונה, כמו *The Bridge on the River Kwai*

ב. המילה האחרונה, כמו *To Die For*

ג. מילים עיקריות, גם כשהן מופיעות אחרי מקף

אילו מילים נחשבות למילים עיקריות?

1. שמות עצם (nouns)
 2. כינויים (pronouns), לדוגמה, *The Secret of My Success, The Mouse That Roared, Will There Really Be a Morning?*
 3. פעלים, לדוגמה *One Flew over the Cuckoo's Nest*
 4. תואר השם (adjectives), לדוגמה *The Long Voyage Home*
 5. תואר הפועל (adverbs), לדוגמה *Falling Down, Will There Really Be a Morning?*
 6. מילות זיקה (subordinating conjunctions), לדוגמה, *After, Although, As If, As Soon As*, *Because, Before, If, That, Unless, Until, When, Where, While* *The Man Who Would Be King*
- אילו מילים אינן נחשבות למילים עיקריות?
1. התוויות (articles), לדוגמה *a, an, the*, למשל *The Day the Earth Stood Still*
 2. מילות יחס (prepositions), לדוגמה *against, between, in, of, to*, למשל *All in the Family*
 3. מילות חיבור (coordinating conjunctions), לדוגמה *and, but, for, nor, or, so, yet*, למשל *Frankie and Johnny*
 4. ה- to בשם פועל (infinitive), לדוגמה *How to Marry a Millionaire*

דוגמאות:

Intertextuality in Literature History, Movies and Mass Culture, I Lost It at the Movies

בשפות אחרות נהוגים כללים אחרים. בשפות רבות האות הראשונה של המילה הראשונה תהיה אות רישית, ושאר הכותרת תיכתב על פי הכללים בכתיבת פרזה רגילה.

דוגמאות:

Qu'est-ce que le cinéma?

Ladri di biciclette.

חשוב: לעיתים, תתקלו במאמרים שבהם כותרת המאמר כולה כתובה באותיות רישיות גדולות. במקרה זה מדובר בסיגנון של כתב העת עצמו, ובגוף החיבור וגם ברשימת המקורות יש לכתוב את כותרת המאמר על פי הכללים שכתובים בסעיף זה, ולא כפי שהכותרת מופיעה במקור.

5.5.4 כותרות יצירות עצמאיות

יצירה עצמאית היא למשל ספר, מחזה, סרט, כתב עת, סדרת טלוויזיה, אתר אינטרנט, הופעה, אלבום, ציור, צילום, פסל וכדומה. יש לעצב כותרות יצירות באמצעות אותיות נטיות (*italics*), לדוגמה:

חגיגה בסנוקר

גבעת חלפון אינה עונה

Friends

Citizen Kane

חשוב: יתכן שמדי פעם תתקלו בסוגים נוספים של הדגשות, כמו אותיות עבות (**Bold**) או שינוי בגופן. לעיתים תקבלו הוראות ספציפיות מפורשות שחורגות ממדריך זה. לדוגמה, בעברית לעיתים נהוג להשתמש ב-**Bold** לאותיות עבריות וב-*Italics* לאותיות לועזיות. הנחיה של המרצה תגבר על הכתוב במדריך זה. עם זאת, בכל מקרה עליכן/ם להקפיד על עקביות ואחידות בסוג ההדגשה לאורך החיבור כולו, כולל בעמוד שער, ברשימת המקורות ובנספחים. בכל מקרה, אין להשתמש בהדגשה כפולה של אותיות עבות ומוטות יחד.

כאשר תציינו כותרת יצירה בפעם הראשונה, יש להוסיף את הפרטים הבאים: כותרת היצירה בשפת המקור, יוצר/ת ושנה (לסדרות טלוויזיה יש להוסיף גם גוף משדר), למרות שפרטים אלו מופיעים כמובן גם ברשימת המקורות (הפרטים יצינו גם בגוף החיבור בדיוק על מנת לאפשר את מציאתם בקלות ברשימת המקורות). את הפרטים ניתן לציין בסוגריים, או כחלק מהטקסט. לדוגמה:

גילוי תסריט זה חשף שסיפור המסגרת של *הקבינט של ד"ר קליגרי* (*Das Cabinet des Dr. Caligari*, Robert Wiene, 1920) היווה חלק מהעלילה המקורית של הסרט, ולא נוסף לאחר סיום הצילומים של הסיפור הפנימי.
או:

גילוי תסריט זה חשף שסיפור המסגרת בסרטו של רוברט וינה (Wiene) מ-1920, *הקבינט של ד"ר קליגרי* (*Das Cabinet des Dr. Caligari*) היווה חלק מהעלילה המקורית של הסרט, ולא נוסף לאחר סיום הצילומים של הסיפור הפנימי.

5.5.5 כותרות יצירות שהן חלק מיצירה עצמאית

כותרת של יצירה שהיא חלק מפרסום גדול יותר, כמו מאמר מתוך כתב עת, פרק מתוך ספר, אפיזודה מתוך סדרת טלוויזיה או ניו מדיה או ערך מתוך אנציקלופדיה, יש לכתוב בתוך מירכאות כפולות. פורמט זה נכון הן לכותרות בעברית והן לכותרות בשפות אחרות. אין לשנות את עיצוב האותיות הרגיל. אם הכותרת עצמה מכילה כבר מירכאות יש להחליף כל אחת מהן בגרש בודד.

דוגמאות:

בגוף החיבור:

As argued in “Sepharadim in Israel: Zionism from the Standpoint of its Jewish Victims,”

...

במאמרה, “עונג חזותי וקולנוע נרטיבי”, לורה מאלווי...

ברשימה הביבליוגרפית:

Fhlainn, SORCHA NI. “Introduction.” *The Worlds of Back to the Future: Critical Essays on the Films*, ed. SORCHA NI FHLAINN. McFarland, 2010, 1-28.

Farrimond, Katherine. “‘Mom! You Look So Thin’: Constructions of Femininity across the Space-Time Continuum.” *The Worlds of Back to the Future: Critical Essays on the Films*, ed. SORCHA NI FHLAINN, McFarland, 2010, 157-173.

5.5.6 כותרות זיכיונות מדיה (Media Franchises)

כותרת של זיכיון מדיה, כולל סדרות סרטים (כמו סרטי “ג'יימס בונד”) או מותגי מדיה רחבים יותר (כמו “מלחמת הכוכבים”) תופיע במירכאות וללא שינוי בעיצוב האותיות. זיכיונות וסדרות שיוזכרו בגוף החיבור לא יצוינו ברשימה הפילמוגרפית – רק יצירות בודדות (סרטים, סדרות טלוויזיה וניו מדיה וכדומה) אליהן תהיה התייחסות ספציפית בגוף החיבור.

דוגמאות:

“היקום הקולנועי של מארוול” (MCU) נפתח עם איירון מן (*Iron Man*, Jon Favreau, 2008).

The “Jurassic Park” franchise, especially *Jurassic Park* (Steven Spielberg, 1993), caused a spike in public interest in dinosaurs.

6 מקורות

37	ביבליוגרפיה	6.1
37	מבנה כללי לפריט ביבליוגרפי	6.1.1
45	מבנה כללי של רשימה ביבליוגרפית	6.1.2
46	דוגמה לרשימה ביבליוגרפית מלאה	6.1.3
48	פילמוגרפיה	6.2
48	פילמוגרפית סרטים	6.2.1
49	פילמוגרפיית סדרות	6.2.2

בסיום החיבור תופיע רשימת המקורות שבהם נעשה שימוש. הרשימה נחלקת לשני חלקים: "ביבליוגרפיה", המכילה תכנים על בסיס המילה הכתובה (או המדוברת), כגון ספרים, כתבי עת, אתרי אינטרנט, הרצאות, תסכיתים, פודקאסטים וכל מקור אחר שאינו מדיה אודיו-ויזואלית; ו"פילמוגרפיה", בה יצינו כל הסרטים, יצירות הטלוויזיה וסרטוני האינטרנט, וידאו וכל מדיה דיגיטלית או פיזית שהוזכרו בחיבור. רשימת המקורות תתחיל בעמוד חדש, אשר ימשיך את מספור העמודים של החיבור כולו. יש לציין את הכותרות המתאימות – "ביבליוגרפיה" ו"פילמוגרפיה" – לפני החלקים הרלוונטיים של רשימת המקורות.

6.1 ביבליוגרפיה

6.1.1 מבנה כללי לפריט ביבליוגרפי

המבנה הכללי של פריט ביבליוגרפי על פי ה-MLA דורש ציון שם המחבר/ת וכותרת היצירה. שם המשפחה יופיע ראשון, אחריו פסיק, אחרי הפסיק יופיע השם הפרטי, ואחריו שוב נקודה. לאחר מכן תופיע כותרת היצירה, ולאחריה נקודה. לאחר מכן יופיעו כל שאר הפרטים הרלוונטיים שישנם, כשהם מופרדים בפסיקים. בסוף הפריט תופיע נקודה. המבנה הכללי הוא (ראו את הרשומה הבאה כתבנית כללית/גנרית, כל מילה בה תוחלף במידע הפרטני של המקור לו תבנו רשומה ביבליוגרפית):

שם משפחה, שם פרטי. "כותרת מקור שהוא חלק מהיצירה (אם יש)". כותרת היצירה, פרטים נוספים (למשל תורמות/ים נוספות/ים, גרסה/מהדורה, מספר גיליון, שם הוצאה וכדומה), תאריך/שנה, מיקום/עמודים (במקרה של כותרת מקור שהוא חלק מהיצירה).

כתורמות/ים נוספות/ים חובה לציין את מי שערכו את היצירה (לדוגמה במקרה של אסופה ערוכה); ניתן לציין גם, למשל, את מי שתרגמו, פירשו או איירו, על פי הרלוונטיות לחיבור שלכן/ם. שימו לב כי

אותו פריט יכול להיכתב באופן שונה בחיבורים שונים על פי נושא החיבור (לדוגמה: ציון המאייר/ת עשוי להיות דרוש במקרים מסוימים אך מיותר במקרים אחרים). אחרי הנקודה האחרונה אפשר להוסיף אינפורמציה נוספת, למשל, פרסום מקורי של מאמר שפורסם מחדש, או סוג הפריט אם הוא לא ברור ("הרצאה", "תסריט").

על פי הכללים העכשוויים של ה-MLA, אין צורך לציין את העיר שבה יצא לאור ספר. אולם דרישה זו הייתה קיימת בעבר ודרושה בשיטות הפניה אחרות, ולכן יתכן שתמצו בכל זאת לציין אותה לפני שם ההוצאה (עיר, שם הוצאה). במידה וכן, יש לעשות זאת באופן עקבי עבור כל המקורות. לעיתים תמצו לכלול מעטפת שנייה, שעוטפת את הראשונה (לדוגמה מאגר מידע ממוחשב שמכיל כתבי עת), ואז יש לספק את כל הפרטים הרלוונטיים מתוך המפורט לעיל גם עבור המעטפת השנייה. נקודה תפריד בין המעטפת הראשונה לשנייה.

אם לא ידוע שם המחבר/ת, הפריט יתחיל בכותרת, וההפניה לפריט מגוף החיבור תהיה על פי מילה או שתיים מתחילת הכותרת.

במידה והמקור פורסם בכתב עת או ספר, אבל ניגשת/ם אליו מתוך מאגר מקוון כמו Jstor או כותר, אין צורך לכתוב בביבליוגרפיה את המאגר שדרכו ניגשת/ם למקור, כפי שאין לכתוב את הספרייה שממנה שאלת/ם את הספר. להלן מספר דוגמאות לסוגי פריטים שונים:

6.1.1.1 ספר שלם

שם משפחה, שם פרטי. *כותרת הספר*. תורמות/ים נוספות/ים, גרסה/מהדורה, שם הוצאה, תאריך/שנה, מיקום/עמודים.

דוגמאות:

1. ספר שנכתב במקור בעברית:

אבישר, אילן. *אמנות הסרט: הטכניקה והפואטיקה של המבע הקולנועי*. האוניברסיטה הפתוחה, 1995.

2. ספר שנכתב במקור באנגלית ותורגם לעברית:

פוסטמן, ניל. *בידור עד מוות: השיח הציבורי בעידן עסקי השעשועים*. תרגום: אמיר צוקרמן, ספרית פועלים/קיבוץ ארצי השומר הצעיר, 2000.

3. ספר באנגלית:

Altman, Rick. *Film / Genre*. BFI, 1999.

4. ספר מאמרים של סופר אחד, המתורגמים לאנגלית וערוכים על ידי המתרגם:

Bazin, André. *What is Cinema?* Ed. and trans. Hugh Gray, vol. 2. U of California P, 1971.

5. מהדורה חמישית של ספר

Bordwell, David and Kristin Thompson. *Film Art*, 5th edition, McGraw Hill, 1997.

הערות:

1. אם לפריט שתי/שני מחברות/ים, עורכות/ים או מתרגמות/ים, יש לציין אותן/ם בסדר הופעתן/ם על הכריכה. השם השני ייכתב ללא היפוך – כלומר שם פרטי, רווח (ללא פסיק) ושם משפחה. לדוגמה: Bordwell, David and Kristin Thompson. אם מדובר ביותר משני שמות, יש לציין את השם הראשון ואז "et al." באנגלית או "ואחרות/ואחרים" בעברית.
2. את כותרת הספר יש לעצב באותיות נטיות לכל אורך רשימת המקורות, בדומה לגוף החיבור.
3. בדרך כלל מידע על הוצאה ושנת הוצאה יימצא על השער, או על אחד העמודים הראשונים בספר. לעיתים תמצאו חלק מהמידע בעמודים האחרונים או על הכריכה האחורית של הספר.

טיפ: באתר גוגל סקולר (*Google Scholar*), וגם במנוע החיפוש של הספרייה, מופיעה מתחת לכל תוצאת חיפוש האופציה "Cite" (הפנה/צטט), ולחיצה עליה תפתח חלון עם הרשומה הביבליוגרפית של הפריט בכמה פורמטים. אף אחד מפורמטים הללו לא תואם במדויק את הדרישות בבית ספרינו, אך אופציית ה-MLA קרובה מספיק על מנת לשמש בסיס נוח לרשומות בחיבורים אצלנו. הנ"ל נכון בעיקר לפריטים שאינם בעברית. ישנם כיום נוספים שמאפשרים יצירת פריט ביבליוגרפיה שיכולים לסייע בבסיס לפורמט בית הספר, כגון RefWorks שעליו מנויה הספרייה באוניברסיטה.

4. כאמור, לא חובה לציין את עיר ההוצאה, למרות שנהוג היה לעשות זאת בעבר. אם תבחרו לעשות זאת, יש לציין את העיר לפני שם ההוצאה (עיר: שם הוצאה).
5. אם לא ידועה שנת ההוצאה יש לרשום את שנת שמירת הזכויות (copyright) האחרונה שמופיעה. לעיתים, כאשר מדובר במהדורה חדשה של ספר, תרצו לציין גם את שנת הפרסום המקורית שלו. אפשר לעשות זאת מיד אחרי כותרת הספר, ולכתוב נקודה אחרי השנה. לדוגמה, ספר זה יצא במקור ב-1947, אולם ההפניה היא למהדורה מ-2004:

Kracauer, Siegfried. *From Caligari to Hitler: A Psychological History of the German Film*. 1947. Ed. by Leonardo Quaresima, revised and expanded edition, Princeton UP, 2004.

6. רצוי לקצר את שם ההוצאה:

- להשמיט תוויות "a", "an", "the".
- להשמיט קיצורים עסקיים כמו: "Ltd.", "Inc.", "Co", "בע"מ", "Co."

- להשמיט מילים המציינות שמדובר בהוצאה, כמו "הוצאת", "Publishers", "House", אלא אם מדובר בהוצאה אוניברסיטאית.
- קיצור המילה "University" לאות U ו-Press לאות P, ואת University Press ל-UP.
- 7. קיצורים חשובים נוספים לרשומות: Editor(s)=Ed(s), Translator(s)=Trans. (בעברית אין לקצר מילים כמו "תרגום" או "עריכה").

6.1.1.2 פרק מתוך ספר

שם משפחה, שם פרטי. "כותרת הפרק". *כותרת הספר*, תורמות/ים נוספות/ים, גרסה/מהדורה, שם הוצאה, תאריך/שנה, מיקום/עמודים.

דוגמאות:

1. מאמר מתוך ספר של כותב בודד:

בארת, רולאן. "המיתוס היום". *מיתולוגיות*, תרגום: עידו בסוק, בבל, 1998, 235-294.

Elsaesser, Thomas. "Media Archaeology as the Poetics of Obsolescence." *Film History as Media Archaeology*, Amsterdam UP, 2016, 329-348.

2. מאמר מתוך ספר מאמרים (אנתולוגיה) בו יש כותבות/ים שונות/ים:

זנגר, ענת. "נשים בקולנוע הישראלי: הצד האפל של הירח". *מבטים פיקטיביים – על קולנוע ישראלי*,

עריכה: נורית גרץ ואחרות/ים, האוניברסיטה הפתוחה, 1998, 205–214.

Ang, Ien. "The Nature of the Audience." *Questioning the Media: A Critical Introduction*, eds. John Downing et al., Sage, 1990, 155-165.

3. תרגום:

טריפו, פרנסואה. "לוביטש: לוביטש היה נסיד". *הסרטים בחיי*, תרגום: אביטל ענבר, מסדה, 1987,

58–61.

Sellier, Geneviève. *Masculine Singular: French New Wave Cinema*. Trans. Kristin Ross, Duke UP, 2008.

4. הקדמה לספר שנכתבה על ידי כותב שאיננו הכותב של שאר הספר:

Hansen, Miriam Bratu. "Introduction." *Theory of Film: The Redemption of Physical Reality*, 1960. By Siegfried Kracauer, Princeton UP, 1997, vii-xlvi.

הערות:

1. בסוף פרטי הספר יש לכתוב את העמוד או את טווח העמודים בהם מופיע המאמר/פרק הרלוונטי. יש לכתוב את מלוא הטווח של הפרק, ולא רק את העמודים אליהם הפנית/ם בציטוטים במהלך החיבור.
2. לעיתים ישנו מאמר בתוך ספר שכבר הופיע בעבר בפרסום אחר, כמו לדוגמה בכתב עת. במקרים כאלה יתכן שתמצאו לציין את השנה המקורית בה הופיע המאמר. אפשר לעשות זאת מיד אחרי כותרת המאמר ולכתוב נקודה גם אחרי השנה. לדוגמה, מאמר זה פורסם במקור ב-1988, אך מופיע באנתולוגיה שיצאה לאור ב-2003:

Silverman, Kaja. "The Female Authorial Voice." 1988. *Film and Authorship*, ed. Virginia W. Wexman, Rutgers UP, 2003, 50-75.

6.1.1.3 מאמר מתוך כתב עת

שם משפחה, שם פרטי. "כותרת המאמר." *כותרת כתב העת*, תורמות/ים נוספות/ים, מספר גיליון, תאריך/שנה, מיקום/עמודים.

דוגמאות:

נאמן, ג'אד. "מכונת המלחמה המטלורגית: על נוודות בסרט 'רשימת שינדלר'". *תיאוריה וביקורת* 18, אביב 2001, 47-76.

Alexander, Neta. "Rage against the Machine: Buffering, Noise, and Perpetual Anxiety in the Age of Connected Viewing." *Cinema Journal* 56.2, Winter 2017, 1-24.

Hallin, Daniel C. "Sound Bite News: Television Coverage of Elections, 1968-1988." *Journal of Communication* 42.2, 1992, 5-24.

Millar, Michelle. "Alice Guy: A Life in Motion." *French Cultural Studies* 7, 1996, 229-245.

הערות:

1. בדרך כלל כתבי עת אקדמיים ממוספרים לפי כרכים ולפי מספר גיליון. מספר הכרך (volume) משתנה מדי שנה ומספר הגיליון (issue) תוך כדי אותה שנה. לדוגמה 19.3 מציין את הגיליון השלישי בכרך ה-19. לפעמים מספור העמודים ממשיך ברצף בין גיליון לגיליון באותו כרך. בעותקים מודפסים, בתום השנה אוספת הספרייה את הגיליונות השונים, וכורכת אותם יחדיו לכרך אחד, כך שאין כל קושי לאתר את המאמר הדרוש בעותק קשיח. אולם בגישה מקוונת לא תמיד קל לגלות את מספר הגיליון ולכן רצוי לציין אותו ולא רק את מספר הכרך.
2. לעיתים, בנוסף למספר הגיליון, מופיעה גם עונה או מופיע החודש בו יצא לאור הגיליון. אפשר לציין אותם לפני השנה בכדי להקל על הקוראים לאתר את הגיליון הנכון, לדוגמה: Spring 2008, Jan. 2013.

6.1.1.4 עבודת תזה או דוקטורט (דיסרטציה)

דיסרטציה היא חיבור המוגש לצורך קבלת תואר אקדמי עיוני מתקדם (כמו תואר שני או דוקטורט). חיבור זה אמנם נכתב במסגרת אקדמית והנחיה, אך הוא אינו עובר את אותה ביקורת עמיתים ושיפוט של מאמרים אקדמיים. לכן המעמד שלו הוא גבולי, ואין להתייחס אליו כמקור אקדמי ללא התייעצות עם המרצה.

דוגמאות:

Njus, Jesse. *Performing the Passion: A Study on the Nature of Medieval Acting*. 2010.

Northwestern U, PhD dissertation.

בפריט זה, שהוא דיסרטציה שלא יצאה לאור באופן רשמי, שם האוניברסיטה (Northwestern U) ואפיון הפריט (PhD dissertation) נחשבים למעטפת שניה ולסוג פריט, ולכן מופיעים אחרי התאריך והנקודה.

6.1.1.5 פריטים מקוונים

מזהה ([שם משפחה, שם פרטי]/[שם משתמש]/[כינוי]). "כותרת הפריט". *כותרת אתר האינטרנט*,

תאריך פרסום מקורי או עדכון אחרון של האתר, קישור לפריט, תאריך הגישה שלך/ם לאתר.

מכיוון שאתרי אינטרנט מרבים להשתנות, יש לציין מתי צפיתן/ם בדף האינטרנט. יש לציין זאת בסוף הפריט אחרי המילה "Accessed", או, אם הפריט בעברית, "תאריך גישה:".

דוגמאות:

כתבה בכתב עת מקוון (לא אקדמי):

דניאל, הדס. "עירום בטעם רע? ההצלחה של 'אנורה' מעידה שנתקענו מאחור". אוף סקרין, 11 אוגוסט 2025,

<https://www.offscreen.co.il/%d7%a9%d7%95%d7%a8%d7%98%d7%a7%d7%90%d7%98%d7%a1/anora-v-showgirls>. תאריך גישה: 15 ספטמבר 2025.

Ellis, Emma Grey. "The Alt-Right Hates *Rogue One*, Because of Course It Does." *Wired*, 14 Dec. 2016, www.wired.com/2016/12/rogue-one-alt-right-boycott/. Accessed 26 Jan. 2017.

פוסט בפייסבוק:

סחרוף, ברי [BerrySakharof]. "תודה לאביתר על האירוח אתמול בהופתעה של Eco99fm! תמיד כיף יחד על הבמה 🙌🏻". *Facebook*, 1 יולי 2025,

<https://www.facebook.com/BerrySakharof/posts/pfbid02xmdwyNTn9QZR2CeNHc52iNdiqrEVqZu5wEDXpCaeK7Q7Zx9qqFyRqDSqa1jC7ZMJl>. תאריך גישה: 15 ספטמבר 2025.

שיחה עם ChatGPT:

"מיזאן אבים הסבר", *ChatGPT*, 20 יולי 2025, <https://chatgpt.com/share/687cf30e-2290-800f-a3c8-300f8f9f2423>. תאריך גישה: 15 ספטמבר 2025.

דיון ב-Reddit:

U/HappyDeer5474. "[DISCUSSION] Better Call Saul is better than Breaking Bad."

Reddit, 8 Feb. 2025,

https://www.reddit.com/r/NetflixBestOf/comments/1ik90aj/discussion_better_cal_saul_is_better_than/. Accessed 15 Sep. 2025.

סרטון ב-YouTube:

What's So Great About That? "What Isn't a Video Essay?" *YouTube*, 23 Sep. 2021,
https://www.youtube.com/watch?v=tI_TeoIGwCU&t=4s&ab_channel=What%27sSoGreatAboutThat%3F. Accessed 15 Sep. 2025.

6.1.1.6 מקורות אחרים: כתבה בעיתון, הרצאה, הופעה, שיר

לעיתים תרצו להפנות למקורות מסוגים שונים, לא אקדמיים ולא מקוונים, שאינם נכללים בסעיפים הקודמים: כתבות בעיתונים יומיים/שבועיים, הרצאות, הופעות, שירים וכדומה. במקרים שבהם ניתן לציין פרטים כמו מקום ותאריך, יש ליצור פריט מתאים ברשימת המקורות. כמות המידע תלויה בהקשר של החיבור שתכתבו (למשל, אם רלוונטי לציין שמות שחקניות/ים בהצגה, או מלחין/ה לשיר).

דוגמאות:

אינגבר, נחמן. "הסרטים הטובים". *העיר*, 26 יולי 2001, עכבר העיר, 94-95.
 זגורי, מאור (עיבוד ובימוי). *המלט*. מאת וויליאם שייקספיר, תרגום: ט. כרמי, 13 בפברואר 2017, הבימה, תל אביב.

חזה, עפרה. "פלאש גורדון". *על אהבות שלנו*, פונוקול, 1980.

Astley, Rick. *Rick Astley*. 6 Oct. 2016, Town Hall, New York City.

Broodryk, Chris. "Strangers and Allies in Afrikaans Multicultural Filmmaking: Cultural Conservatism in Post-Apartheid Filmmaking." *Strangers to Ourselves: "Enemies from Within" and the Moving Image, The Eleventh Tel Aviv International Colloquium on Cinema and Television Studies*, 7 Jun. 2016, Tel Aviv University, Israel.

Nirvana. "Smells Like Teen Spirit." *Nevermind*, Geffen, 1991.

Trachtenberg, Jeffrey A. "What's in a Movie Soundtrack? Catchy Tunes and Big Business." *Wall Street Journal*, eastern ed., 1 Apr. 1994, B1.

הערות לגבי מקורות עיתונאיים:

- כתבה בעיתון איננה נחשבת מקור אקדמי, אך עדיין יכולה להוות מקור מידע או טקסט אותו תרצו לנתח.

- אם העיתון מחולק לחלקים, הדבר בדרך כלל ישתמע ממספרי העמודים. לדוגמה עמוד ג4 יציין את העמוד הרביעי בחלק השלישי של העיתון באותו יום.
- אם העיתון מחולק לחלקים מבלי שהדבר יבוא לידי ביטוי במספור, יש לציין את החלק לאחר התאריך. אם לחלק אין כותרת, אלא רק מספר, יש להוסיף לפני כן את המילה "חלק" (או "Sec". באנגלית).
- לעיתים כתבות בעיתונים נמשכות על פני מספר עמודים שאינם ברצף, דבר המקשה על רישום טווח העמודים. במקרה זה תוכלו לציין רק את העמוד הראשון ולאחריו "+". לדוגמה "ג4+" מציין כתבה שמתחילה בעמוד הרביעי של חלק ג וממשיכה בעמוד אחר שאינו העמוד החמישי של אותו חלק.
- במקרים שבהם פורמט זה מאוד מסורבל או לא מתאים (לדוגמה, הערה בעל פה שקיבלתן/ם ממרצה או מסטודנט/ית אחר/ת), אפשר לציין זאת בהערות שוליים בגוף הטקסט, לעיתים כאמירת תודה; לדוגמה:

³ אני מודה לפרופ' רוזנשטראוך-כץ על שציינה נקודה זו במהלך דיון שהתקיים בכנס עתיד הקולנוע, אוניברסיטת תל אביב, 3 אפריל 2012.

6.1.2 מבנה כללי של רשימה ביבליוגרפית

- בחיבור שכתוב בעברית יש לפתוח את הרשימה הביבליוגרפית בפריטים שפורסמו בעברית ובשפות אחרות שכיוון הכתיבה שלהן זהה לכיוון הכתיבה של החיבור (גם המתורגמים שבהם), ואחריהם לכתוב את כל הפריטים שפורסמו בשפות אחרות, כגון אנגלית, שכיוון הכתיבה שלהן שונה. במקרה של חיבור שנכתב באנגלית, סדר השפות יהיה הפוך. שימו לב: יש להגדיר את כיוון הפסקה (Align) של הפריטים שנכתבו באותיות לטיניות באופן שונה מהפריטים בעברית, כלומר משמאל לימין.
- סדר הפריטים יהיה אלפביתי לפי שם המשפחה של המחבר/ת. במקרה של שני שמות משפחה זהים, יש לסדר ביניהם על פי השמות הפרטיים.
- אם מספר פריטים נכתבו על ידי מחבר/ת אחד/אחת, יש לסדרם בסידור משני על פי כותרת המאמר/ספר, תוך התעלמות מתוויות כמו ה-הידיעה, a, an, the.
- אם לא ידוע מי הכותב/ת, יש למקם את הפריט על פי שמו של הפריט (לדוגמה כותרת של אתר אינטרנט), תוך התעלמות מתוויות כמו ה-הידיעה, a, an, the.
- כללי כתיבה של כותרות יצירות עצמאיות באותיות נטויות, או שהן חלק מיצירה במירכאות כפולות, חלים גם כאן, כמו גם חוקי אותיות רישיות (capitalization).
- אין לציין פריט ברשימה הביבליוגרפית אשר לא הפנית/ם אליו במהלך החיבור.

- כל פריט ייכתב בשורה חדשה שתהיה צמודה לשוליים. אם אורך הפריט עולה על שורה אחת, השורה השנייה והשורות שאחריה תורחקנה מהשוליים ("מיוחד; תלויה" בעיצוב פסקה; Ctrl+T באפליקציית Word).

טיפ: אם לחצתן/ם על Ctrl+T ואין שינוי בעיצוב הפריט הביבליוגרפי, יכול להיות שכיוון הכתיבה אינו מותאם לשפת הכתיבה בהגדרות של תוכנת Word. לדוגמה, כך צריכות להיראות ההגדרות בכתיבה באנגלית:

Paragraph

דוגמה לכתיבה לא טובה:

פרידמן, מיכל. "בין שתיקה לנידוי: המדיום הקולנועי ואלמנת המלחמה הישראלית". מבטים פיקטיביים: על קולנוע ישראלי, עריכה: נורית גרץ ואחרות/ים, האוניברסיטה הפתוחה, 1998, 33–43.

Bazin, André. "The Myth of Total Cinema." *Film Theory and Criticism*, eds. Gerald Mast et al., 4th ed., Oxford UP, 34-37.

הסבר: בפריט הראשון השורה הראשונה מורחקת מהשוליים יותר מאשר השורות שאחריה. הפריט השני מוצמד לימין, כאילו היה פריט בעברית. על מנת לתקן מצבים אלו יש לעצב מחדש את הפסקאות: את הפריט הראשון להגדיר כפסקה "תלויה" ("hanging") ואילו את הפריט השני להצמיד לשמאל.

תיקון הדוגמה:

פרידמן, מיכל. "בין שתיקה לנידוי: המדיום הקולנועי ואלמנת המלחמה הישראלית". מבטים פיקטיביים: על קולנוע ישראלי, עריכה: נורית גרץ ואחרות/ים, האוניברסיטה הפתוחה, 1998, 33–43.

Bazin, André. "The Myth of Total Cinema." *Film Theory and Criticism*, eds. Gerald Mast et al., 4th ed., Oxford UP, 34-37.

6.1.3 דוגמה לרשימה ביבליוגרפית מלאה

לפניכן/ם דף ביבליוגרפיה לדוגמה. שימו לב לפרטים הבאים:

1. הפריטים בעברית קודמים לפריטים באנגלית ובגרמנית, ומסודרים לפי סדר האלף-בית.
2. אין מספור של הפריטים או פתיחה בתבליט כמו עיגול: •.

3. אתרי האינטרנט, המאמרים והספרים מופיעים באותה רשימה.
4. אופן ההדגשה של היצירות העצמאיות (ספרים, כתבי-עת, אתרי אינטרנט וכדומה) הוא זהה ועקבי.

ביבליוגרפיה

- אדף, שמעון. "הוא קוסם". *Ynet*, 16 מאי 2004, www.ynet.co.il/articles/1,7340,L-2879501,00.html. תאריך גישה: 13 מאי 2025.
- אלתוסר, לואי. *על האידיאולוגיה*. תרגום: אריאלה אזולאי, רסלינג, 2003.
- בארט, רולאן. *מיתולוגיות*. תרגום: עידו בסוק, בבל, 1998.
- בארט, רולאן. "הרטוריקה של הדימוי". *תקשורת כתרבות*, עורכות: תמר ליבס ומירי טלמון, כרך א', האוניברסיטה הפתוחה, 2003, 259–271.
- בן-פורת, זיוה. "בין-טקסטואליות". *הספרות* 2, 1985, 170–178.
- בן-שאול, ניצן. *מבוא לתיאוריות קולנועיות*. דיונון, 2000.
- פרידמן, מיכל. "בין שתיקה לנידוי: המדיום הקולנועי ואלמנת המלחמה הישראלית". *מבטים פיקטיביים: על קולנוע ישראלי*, עריכה: נורית גרץ ואחרות/ים, האוניברסיטה הפתוחה, 1998, 33–43.
- Bazin, André. "The Myth of Total Cinema." *Film Theory and Criticism*, eds. Gerald Mast et al., trans. Hugh Gray, 4th ed., Oxford UP, 34–37.
- Humphries, Reynold. "Yet More Thoughts on the Auteur." *Iris* 28, 1999, 49–60.
- Prince, Stephen. "The Filmmakers." *A New Pot of Gold: Hollywood Under the Electronic Rainbow, 1980–1989*, Charles Scribner's Sons, 2000, 186–256. Vol. 10 of the *History of the American Cinema* series, ed. Charles Harpole.
- Salber, Wilhelm. *Film und Sexualität: Untersuchungen zur Filmpsychologie*. 2nd. ed. Auflage, Bouvier, 1971.
- Silverman, Kaja. "The Female Authorial Voice." *Film and Authorship*, ed. Virginia W. Wexman, Rutgers UP, 2003, 50–75.

6.2 פילמוגרפיה

בסוף רשימת המקורות תופיע כותרת "פילמוגרפיה" ובה יצינו סרטים, תוכניות טלוויזיה וסרטונים מקוונים שהוזכרו בחיבור. המבנה של פריטים פילמוגרפיים דומה למבנה של פריטים ביבליוגרפיים, אולם הפרטים שתצינו יהיו שונים, ויכללו את המידע הרלוונטי למחקר שלכן/ם בנוסף לכמה פרטי חובה (כותרת הסרט, שם הבמאי/ת, ארץ ההפקה, שנת היציאה). את המידע הדרוש לצורך כתיבת הפילמוגרפיה ניתן לאתר במדריכי סרטים, באתרים ספציפיים המוקדשים לסרט או לסדרה בה תעסקו או במאגרי מידע כלליים. כדאי לוודא שהמידע אותו מצאתן/ם אכן אמין. אתר מומלץ לאיתור מידע על סרטים וסדרות טלוויזיה מכל העולם הוא כמובן IMDb.

6.2.1 פילמוגרפית סרטים

הפורמט המומלץ לסרט:

כותרת הסרט. בימוי: שם במאי/ת, ארץ הפקה, שנת הפקה.

Film Title. Directed by Director Name, Country, Year.

חשוב: רשומה פילמוגרפית של סרט באנגלית או שפה זרה אחרת תיכתב בשפת המקור או באנגלית. רשומה של סרט בעברית תכתב בעברית. פילמוגרפיה, כמו ביבליוגרפיה, תסודר בסדר אלפביתי, כאשר הפריטים הכתובים בשפה בה נכתב החיבור יופיעו ראשונים. כמו כן, יש לדאוג שכיוון הכתיבה יתאים לשפה (מימין לשמאל [Align Right] בעברית או בערבית; משמאל לימין [Align Left] בכתב לטיני או קירילי).

יתכן שיהיו מקרים בהם תרצו לציין פרטים נוספים בהתאם לנושא החיבור (למשל, ספר עליו מבוסס הסרט אם נושא החיבור הוא אדפטציות, או שמות שחקניות/ים ראשיות/ים אם הנושא הוא כוכבות/ים, או שם חברת ההפקה והמפיק/ה, אם החיבור שלכן/ם עוסק במפיקות/ים). במקרים אלו יש להקפיד על אחידות ולציין את הפרט הרלוונטי בכל הרשומות בפילמוגרפיה. יש להוסיף את המידע אחרי שם הבמאי/ת ולפני ארץ ההפקה, ולהפריד בין הנתונים בפסיקים:
כותרת הסרט. בימוי: שם במאי/ת, הפקה: שם המפיק/ה, ארץ הפקה, שנת הפקה.

Title. Directed by Director Name, produced by Producer Name, Country, Year.

דוגמאות לקולנוע:

בופר. בימוי: יוסף סידר, ישראל, 2007.

כל ממזר מלך. בימוי: אורי זוהר, צילום: דוד גורפינקל, ישראל/דנמרק, 1968.

סרט וארוחת בוקר. בימוי: אלפרד שטיינהרדט, ישראל, 1977.

It's a Wonderful Life. Directed by Frank Capra, USA, 1946.

Persona. Directed by Ingmar Bergman, Sweden, 1966.

The Princess Bride. Directed by Rob Reiner, cinematography by Adrian Biddle, USA, 1987.

Short Cuts. Directed by Robert Altman, Fine Line, USA, 1993.

חשוב: הרשומות של כל ממזר מלך ו- *The Princess Bride* שייכות לחיבור העוסק בצלמות/י קולנוע, לכן מצוין גם הצלם, והרשומה של *Short Cuts* שייכת לחיבור על חברות הפקה, ולכן מוזכרת חברת ההפקה.

6.2.2 פילמוגרפיית סדרות

ברשומות פילמוגרפיות של סדרות טלוויזיה או רשת, פרטי החובה של הרשומה הינם כותרת הסדרה, שם היוצר/ת, ארץ ההפקה, שנות ההפקה של הסדרה והערוץ (או הפלטפורמה או הגוף) בה שודרה לראשונה. מעבר לנתונים אלו, ניתן לספק את הנתונים הרלוונטיים לחיבור שלכן/ם, כמו שם ה-Showrunner, כותבות/ים מרכזיות/ים, כוכבות/ים או נתונים מסחריים. במקרים אלו יש להקפיד על אחידות ולציין את הפרט הרלוונטי בכל הרשומות בפילמוגרפיה. כאשר נעסוק בסדרות, יתכן כי נעסוק בסדרה כולה, בעונה/ות או בפרק/ים מתוכה. הרשומות הפילמוגרפיות של הפריטים חייבות לשקף את ההיקף של העיסוק שלכן/ם בסדרה. אם תעסקו בכמה פרקים בודדים, יש לספק רשומה פילמוגרפית לכל פרק. כאשר תצרו רשומות לפרקים, יש להחליף את "שנות ההפקה" לתאריך המדויק בו שודר הפרק לראשונה.

דוגמאות לטלוויזיה:

הקומדי סטור. יצר: יואב צפיר. ערוץ 2, ישראל, 1994-1997.

סרונים. יצרו: חוה דיבון ולייזי שפירא. yes Stars Drama HD, ישראל 2009-2012.

"Brave New World." *Grey's Anatomy*, created by Shonda Rhimes, Season 5, Episode 4, ABC, USA, 16 October 2008.

Friends. Created by David Crane & Marta Kauffman, NBC, USA, 1994-2004.

"The One Where Chandler Can't Cry." *Friends*, created by David Crane & Marta Kauffman, Season 6, Episode 14, NBC, USA, 10 February 2000.

7 מדריך מקוצר לציטוטים, פרפרזות והפניה למקורות

50	הפניה למקורות	7.1
51	ביבליוגרפיה	7.2
52	פילמוגרפיה	7.3

מדריך מקוצר זה מיועד כתזכורת, תוך כדי עבודה, ואינו תחליף לדפי ההנחיות שלפניו.

7.1 הפניה למקורות

יש להפנות בסוגריים למקור הפרפרזה (ניסוח במילים שלכן/ם) או הציטוט (המופיע בין מירכאות או כציטוט ארוך) מיד לאחריהם. ההפניה תכלול, בדרך כלל, שם משפחה של המחבר/ת ומספר עמוד או טווח עמודים, ללא סימן פסיק או ציון "עמוד" או "עמ'". במקרה ולכותב/ת יש יותר ממקור אחד המופיע בחיבור, יש לציין גם מילה מרכזית מכותרת המקור, ולא את שנת ההוצאה לאור. ציטוט של עד ארבע שורות יש לשלב בתוך רצף הטקסט של הפסקה. ציטוט ארוך יותר מופרד, ונכתב בפסקה נפרדת ובאופן שונה מיתר הפסקאות (ראו סעיף [5.2.3](#)).

דוגמאות:

כאשר קיים רק מקור אחד לכותב בשם אנטוני גרמשי יש לכתוב: (גרמשי 60).

כאשר קיימים שני מקורות ומעלה לכותב בשם רולאן בארת יש לכתוב:

(בארת, *מיתולוגיות* 34)

(בארת, "הרטוריקה" 272)

דוגמה לשילוב פרפרזה, ציטוט קצר וציטוט ארוך בחיבור:

מאמרו של רולאן בארת (Barthes) "מות המחבר" ("The Death of the Author") מסמל לרבים את המהלך הביקורתי בו איבד הסופר את תכונותיו הרומנטיות, דהיינו את היותו אחראי על היצירה ומשמעותה, והפך להיות "עוד סימן" בטקסט:

[W]riting is the destruction of every voice, of every point of origin.

Writing is that neutral, composite, oblique space where our subject slips away, where all identity is lost, starting with the very identity of the body writing. [... T]he voice loses its origin [...and] the author enters into his own death. (Barthes, "Death" 142)

אם נקבל את הכרזתו של בארת כפשוטה ונשליך אותה על דמות האוטר, הרי שאמירתה של סופיה קופולה כבר לא תתפרש באותו אופן.

7.2 ביבליוגרפיה

חשוב במיוחד לזכור: כאשר נרשום את שמו של מאמר או פרק, יש לרשום אותו בתוך מירכאות, ואילו את כותרת הספר או כותרת כתב העת יש להדגיש באותיות נטויות.

דוגמאות (בעברית ובאנגלית):

בן-פורת, זיוה. "בין-טקסטואליות". *הספרות* 2, 34, 1985, 170-178.

בן-שאול, ניצן. *מבוא לתיאוריות קולנועיות*. דיונון, 2000.

פרידמן, מיכל. "בין שתיקה לנידוי: המדיום הקולנועי ואלמנת המלחמה הישראלית". *מבטים פיקטיביים – על קולנוע ישראלי*, עריכה: נורית גרץ ואחרות/ים, האוניברסיטה הפתוחה, 1998, 33-43.

Bazin, André. "The Myth of Total Cinema." *Film Theory and Criticism*, eds. Gerald Mast et al., trans. Hugh Gray, 4th ed., Oxford UP, 34-37.

Humphries, Reynold. "Yet More Thoughts on the *Auteur*." *Iris* 28, 1999, 49-60.

Silverman, Kaja. *The Subject of Semiotics*. Oxford UP, 1983.

7.3 פילמוגרפיה

קולנוע:

יתכן שיהיו מקרים בהם תרצו לציין פרטים נוספים בהתאם לנושא החיבור (למשל, ספר עליו מבוסס הסרט, אם נושא החיבור הוא אדפטציות, או שמות שחקניות/ים ראשיות/ים, אם הנושא הוא כוכבות/ים, או שם חברת ההפקה והמפיק/ה, אם החיבור שלכם עוסק במפיקות/ים). במקרים אלו יש להקפיד על אחידות ולציין את הפרט הרלוונטי בכל הרשומות בפילמוגרפיה. יש להוסיף את המידע אחרי שם הבמאי/ת ולפני ארץ ההפקה, ולהפריד בין הנתונים בפסיקים.

דוגמאות:

בופר. בימוי: יוסף סידר, ישראל, 2007.

כל ממזר מלך. בימוי: אורי זוהר, צילום: דוד גורפינקל, ישראל/דנמרק, 1968.

סרט וארוחת בוקר. בימוי: אלפרד שטיינהרדט, ישראל, 1977.

It's a Wonderful Life. Directed by Frank Capra, USA, 1946.

Persona. Directed by Ingmar Bergman, Sweden, 1966.

The Princess Bride. Directed by Rob Reiner, cinematography by Adrian Biddle, USA, 1987.

Short Cuts. Directed by Robert Altman, Fine Line, USA, 1993.

חשוב: הרשומות של *כל ממזר מלך* ו-*The Princess Bride* שייכות לחיבור העוסק בצלמות/י קולנוע, לכן מצוין גם הצלם, והרשומה של *Short Cuts* שייכת לחיבור על חברות הפקה, ולכן מוזכרת חברת ההפקה.

סדרות:

ברשומות פילמוגרפיות של סדרות טלוויזיה או רשת, פרטי החובה של הרשומה הינם כותרת הסדרה, שם היוצר/ת, ארץ ההפקה, שנות ההפקה של הסדרה והערוץ (או הפלטפורמה או הגוף) בה שודרה לראשונה. מעבר לנתונים אלו, ניתן לספק את הנתונים הרלוונטיים לחיבור שלכן/ם, כמו שם ה-Showrunner, כותבות/ים מרכזיות/ים, כוכבות/ים או נתונים מסחריים. במקרים אלו יש להקפיד על אחידות ולציין את הפרט הרלוונטי בכל הרשומות הטלוויזיוניות בפילמוגרפיה.

דוגמאות:

הקומדי סטור. יצר: יואב צפיר. ערוץ 2, ישראל, 1997-1994.

סרונים. יצרו: חוה דיבון ולייזי שפירא. yes Stars Drama HD, ישראל 2012-2009.

"Brave New World." *Grey's Anatomy*, created by Shonda Rhimes, Season 5, Episode 4, ABC, USA, 16 October 2008.

Friends. Created by David Crane & Marta Kauffman, NBC, USA, 1994-2004.

"The One Where Chandler Can't Cry." *Friends*, created by David Crane & Marta Kauffman, Season 6, Episode 14, NBC, USA, 10 February 2000.

8 ביבליוגרפיה של המדריך

- האקדמיה ללשון עברית. "כללי הפיסוק". האקדמיה ללשון עברית, 30 אוקטובר 2017, <http://hebrew-academy.org.il/topic/hahlatot/punctuation>. תאריך גישה: 12 דצמבר 2017.
- האקדמיה ללשון עברית. "על מקף וקו מפריד". האקדמיה ללשון עברית, 2 יולי 2017, <http://hebrew-academy.org.il/2015/09/27/%D7%A2%D7%9C-%D7%9E%D7%A7%D7%A3-%D7%95%D7%A7%D7%95-%D7%9E%D7%A4%D7%A8%D7%99%D7%93/>. תאריך גישה: 12 דצמבר 2017.
- בן-דוד, בני. מדריך להגשת חיבור אקדמי, תשמ"ט. 1998. החוג לקו"ט, אוניברסיטת תל אביב.
- חגין, בועז ואיתי חרל"פ, עורכים. מדריך לכתיבת חיבור אקדמי בחוג לקולנוע וטלוויזיה. מהדורה שניה, תשע"ס. החוג לקו"ט, אוניברסיטת תל אביב.
- שורץ, רותית. הנחיות לכתיבת עבודה סמינריונית ופרוסמינריונית. החוג לקו"ט, אוניברסיטת תל אביב.
- MLA Handbook*. Ninth edition, Modern Language Association of America, 2021.
- The MLA Style Center: Writing Resources from the Modern Language Association*, Modern Language Association of America, 2017, style.mla.org, Accessed 16 Sep. 2025.
- The Purdue OWL*. Purdue U Writing Lab, 2016. <https://owl.purdue.edu/index.html>. Accessed 16 Sep. 2025.
- Szent-Györgyi, Albert. *Bioenergetics*. Academic Press, 1957.

9 תודות

ברצוננו להודות לאנשים הבאות/ים על הבחינה וההצעות למהדורה הנוכחית: קטיה אריאלי, יעל לוי, יעל מזור, איתי חרל"פ, איריס זכי, טומי גוק, בועז חגין, אוהד לנדסמן ורז יוסף.

ברצוננו להודות לאנשים הבאות/ים על תרומתן/ם למהדורות קודמות: בועז חגין, איתי חרל"פ, גל נדלר, אופיר פלדמן, ג'ני מור, ננה אריאל, דיאנה גלסטיאן, עובד אלחליבי ותומר נחושתן.